МИСЛИТИ – І ТВОРИТИ ДОБРО!

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 3 (596)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ

9 лютого 2024 року

ЗА УСПІХИ ТА ДОСЯГНЕННЯ

НАГОРОДИЛИ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ «СТУДЕНТ 2023 РОКУ ТНМУ»

Під час чергового планового засідання вченої ради Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського ректор ТНМУ, професор Михайло Корда вручив відзнаки найкращим студентам нашого вишу за їхні досягнення в навчанні, науці, творчості, спорті, волонтерській та громадській діяльностях упродовж 2023 року.

Нагадаємо, що проєкт «Найкращий студент року» втілюють у ТНМУ вже тривалий час і він став традиційним. Наприкінці кожного календарного року відбувається конкурс на здобуття перемоги у шести номінаціях. У відборі можуть брати участь студенти денної форми навчання 1-6 курсів, які мають високі показники у навчанні, займаються науково-дослідною роботою, беруть активну участь у житті університету загалом. Для участі потрібно подати до Центру виховної роботи та культурного розвитку ТНМУ заповнену анкету та копії документів, що засвідчують успіхи студента (дипломів, відзнак, грамот, подяк, наукових статей, патентів). Переможців визначає спеціальна конкурсна комісія.

Отож, переможці конкурсу «Студент 2023 року ТНМУ».

У номінації **«За відмінні успіхи в навчанні»** перемогу здобула **студентка 6 курсу медичного факультету Наталія Гнатьо**, яка має найвищий середній бал за 2023 рік. На запитання, що передусім потрібно для того, аби отримувати такі успішні результати, Наталя відповідає коротко та звично: «Нічого більше, крім того, що вчитися». Студентка зізнається, що не раз заради навчання їй доводиться жертвувати сном і часом, менше приділяти увагу рідним і друзям. Усе має свою ціну, та, як вона переконалася, й винагороду в майбутньому. Найскладніше Наталі було навчатися не на першому, всупереч розповсюдженому твердженню багатьох студентів, а на п'ятому курсі. «Найважчою тоді була літня сесія: п'ять усних екзаменів, безліч тестів. Та дякувати Богу, все вдалося. Насправді без Божої допомоги, що надає мені натхнення й наполегливості, та підтримки рідних хтозна чи цього досягла б», – підсумовує Наталія Гнатьо.

У номінації **«За вагомі досягнення в науковій роботі»** (премія імені Івана Горбачевського) найкращою стала **студентка 6 курсу медичного факультету Тетяна Подільська**, яка нині очолює Студентське наукове товариство ТНМУ.

(Продовження на стор. 2)

Переможці конкурсу «Найкращий студент 2023 року» разом з ректором ТНМУ, професором Михайлом КОРДОЮ й керівницею Центру виховної роботи та культурного розвитку Мартою РУДЕНКО

СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

Соломія САВЧУК, студентка четвертого курсу медичного факультету.

Стор. 5

У НОМЕРІ

Стор. 3

СТОМАТОЛОГИ ПІД ОПІКОЮ СВЯТОЇ АПОЛЛОНІЇ

9 лютого відзначають Всесвітній день стоматолога. Дата святкування обрана не випадково. Цього дня християни поминають великомученицю Святу Аполлонію, яка саме 9 лютого 249 року прийняла мученицьку смерть в Олександрії. Атрибутами святої Аполлонії, згідно з характером її мук, стали зуби чи щипці.

Стор. 6-7

ДОЦЕНТ СТЕПАН ПОДОБІВСЬКИЙ: «ЛИШЕ ПРАЦЯ ТА ВЛАСНІ ЗУСИЛЛЯ ДОПОМОЖУТЬ ДОСЯГНУТИ УСПІХУ»

Таким правилом керується по житті доцент кафедри медичної біології ТНМУ Степан Подобівський. Щоправда, є в цьому постулаті одна невелика ремарка – робота повинна бути улюбленою, такою, що приносить людині задоволення, а суспільству – користь.

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
№ 3 (596)
9 лютого 2024 року

У ТНМУ ПЕРЕБУВАВ НАДЗВИЧАЙНИЙ І ПОВНОВАЖНИЙ ПОСОЛ ІСЛАМСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ПАКИСТАН В УКРАЇНІ

З офіційним візитом до Тернопільського національного медичного університету імені І.Горбачевського завітав Надзвичайний і Повноважний Посол Ісламської Республіки Пакистан в Україні, генерал-майор Надір Хана. Разом з ним прибув військовий аташе, бригадний генерал Мухаммад Джавад Ахмед.

Високоповажні гості зустрілися з ректором ТНМУ, професором Михайлом Кордою, заступником ректора з міжнародних зв'язків Наталією Лісничук, деканом факультету іноземних студентів, професором Марією Марущак щодо переведення до ТНМУ пакистанських студентів, які з початком війни були змушені евакуюватися та залишити навчання в медичних вишах України, що перебувають у прифронтовій зоні.

Надір Хан зазначив, що посольство отримало персональні звернення студентів, які бажають продовжити здобувати медичну освіту в Тернополі. Він додав, що багато його співвітчизників готові скористатися такою можливістю, якщо будуть узгоджені всі візові та безпекові питання.

Йшлося й про розвиток наукової, освітньої співпраці.

На завершення візиту представники посольства Пакистану мали можливість оглянути облаштування бомбосховищ ТНМУ, бібліотеку, навчальні умови кафедри фармакології з клінічною фармакологією, лабораторію клітинних культур.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА
Світлина Миколи ВАСИЛЕЧКА

ВІТАННЯ ТА ПОДАРУНКИ ДЛЯ ІВАНА СМІЯНА КОНВЕРТУВАЛИ В ЕФЕКТИВНУ ДОПОМОГУ ЗСУ

Нещодавно університетська спільнота вітала колишнього ректора ТНМУ Івана Сміяна зі славним 95-річчям. Іван Семенович висловив побажання, щоб усі подарунки для нього були перетворені в ефективну допомогу Збройним силам України. Взявши до уваги це, учні Івана Сміяна, члени вченої ради ТНМУ, директор Чортківського медичного фахового коледжу Любомир Білик і директор Кременецького медичного фахового коледжу імені А. Річинського Петро Мазур подарували три FPV дрони-камікадзе з корисним навантаженням 3 кг і дальністю польоту 120 км.

На прохання ювіляра FPV дрони 1 лютого передали бійцям третьої окремої штурмової бригади, які нині борються з ворогом на Донецькому напрямку.

Крім того, на рахунок волонтерського центру університету надійшло 81300 гривень у формі доброчинних внесків як вітання ювіляру. За ці кошти придбали зарядну станцію вартістю 42 тисячі гривень і лікарські засоби на суму 39300 гривень.

Зарядну станцію відправили у бойовий підрозділ. Лікарські засоби представники волонтерського центру ТНМУ надішлють у військові шпиталі та військові частини згідно з отриманими від них запитами.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА
Світлина Миколи ВАСИЛЕЧКА

НАГОРОДИЛИ ПЕРЕМОЖЦІВ КОНКУРСУ «СТУДЕНТ 2023 РОКУ ТНМУ»

(Закінчення. Поч. на стор. 1)

У Тетяни просто величезний список наукових досягнень за минулий рік! Це зокрема:

– стаття «Gestational diabetus mellitus and its complications, role of desynchronosis in pathogenesis (a review)» у журналі «Патологія» (WEB OF SCIENCE) – автори М.Р. Хара, І.В. Корда, Т.І. Подільська;

– 4 th International Medical Students Conference IMEDSCOP 2023, міжнародний рівень, 23 березня 2023 р.;

– X Міжнародний медико-фармацевтичний конгрес студентів і молодих вчених, міжнародний рівень, 4-7 квітня 2023 р.;

– 84-ий Всеукраїнський науковий медичний конгрес студентів і молодих вчених, 13-14 квітня 2023 р., дипломи II і III ступеня;

– Всеукраїнський конкурс наукових робіт, 15 травня 2023 р., диплом III ступеня;

– XXVII Конгрес студентів і молодих учених, 10-12 квітня, диплом I ступеня (секція «Акушерство та гінекологія»), диплом I ступеня (секція «Експериментальна медицина»), диплом I ступеня (секція «Педіатрія»), диплом I ступеня (секція «Хірургія»), диплом II ступеня (секція «Кардіологія, ревматологія»), диплом III ступеня (секція «Педіатрія»);

– 83 Lviv Young Scientists International Conference, міжнародний рівень, 14-15 листопада 2023 р., дипломи II і III ступеня;

– стажування у Польщі за польсько-американською програмою «Study Tours to Poland», 6-16 жовтня 2023 р.

Тетяна зауважує, що отримати для неї відзнаку в цій номінації – надзвичайно цінно, адже наш університет і, власне, її наукова діяльність у ньому посідають дуже вагому частину її життя. «Багато труднощів було пройдено та подолано, але це лише спонукало мене змінювати підхід, шукати рішення й зростати, – зауважує вона. – Дуже вдячна всім, хто сприяв моєму розвиткові в науці, й усім причетним до здобуття моєї перемоги».

Студентка 6 курсу медичного факультету Яна Чайка виборола перемогу в номінації **«За вагомі досягнення в розвитку культури»**. Вона, зокрема, здійснювала патріотично-культурну роботу з молоддю у військово-патріотичному таборі «Подільсько-Волинська Січ», що відбувся протягом літа 2023 року. Навчала також володіти сучасною зброєю, а саме елементам збирання та розбирання зброї, стрільбі по цілі, навичкам тактичної та цивільної медичної допомоги, проходженню смуг перешкод, орієнтуванню на місцевості. Навчала дітей історії українського народу, демонструвала історичні фільми та проводила гру з історичними персоналіями. Яна організувала турнір пам'яті Героя Тараса Бучка з мініфутболу 6х6 серед гравців 35+ з проведенням збору коштів на квадрокоптер для 66-го батальйону 103-ї бригади ТрО. Як учасниця ГО «Інститут досліджень національної спадщини» успішно організувала та провела низку заходів, серед яких вшанування 300-річчя з дня народження Григорія Сковороди.

Яна наголошує, що ця нагорода для неї – це насамперед показник того, що кожне наше зусилля є поміченим. «Тобто все, що ми робимо, але лише зі щирим серцем і натхненно, ніколи не минає даремно, це завжди бачать і цінують, – переконана вона. – Що потрібно, аби отримати нагороду? Насамперед не думати про неї. Просто робити те, що любиш, допомагати іншим – і твої старання так чи інакше обов'язково помітять».

У номінації **«За активну волонтерську діяльність»** відзначили **студента 4 курсу медичного факультету Назарія Крулика**. Він – організатор проєктів «Миколай про тебе не забуде» для родин, які перебувають у важких життєвих обставинах, та сімей внутрішньо переміщених осіб, «Я – донор» задля популяризації донорського руху серед студентів ТНМУ та «Скринька милосердя» для допомоги пацієнтам гематологічного відділення дитячої лікарні.

Назарій вважає, що ця нагорода – для кожного, хто долучався до доброчинних справ, які він безпосередньо організовував. «Надзвичайно приємно отримувати такі відзнаки, – зізнається хлопець, – адже це дає стимул працювати й надалі та ще більше волонтерити. Це надихає насправді». На запитання, чому він обирає волонтерство, Назарій відповідає, що, на його погляд, будь-який лікар, будь-який медичний працівник має, крім своєї основної роботи – позбуватися захворювань, повинен ще й допомагати людям: «Наша професія надзвичайно благородна, тож ми маємо завжди допомагати різними добрими справами тим, кому це потрібно».

Найкращою в номінації **«За вагомі досягнення у спорті»** стала **студентка першого курсу медичного факультету Ольга Татарин**, яка посіла друге місце в багатоборстві та третє місце у фіналах на вільних вправах на розряд майстра спорту зі спортивної гімнастики на відкритому чемпіонаті Тернопільської області, 4 місце на відкритому чемпіонаті України (м. Кропивницький), торік отримала розряд майстра спорту України. Ольга каже, що ця нагорода є для неї дуже важливою, адже спорту вона присвятила більшу частину свого життя: «Отримати таку відзнаку не в межах спортивних заходів, а саме в медичному університеті – для мене дуже цінно». Ольга Татарин вважає, що це вагомий показник високої якості нашого університету, оскільки, крім навчання, кожен тут може знайти собі захоплення, улюблене заняття, займатися додатково, всебічно розвиватися та вдосконалюватися. Вона радить усім студентам якнайширше використовувати можливості, що їх надає ТНМУ.

«Насамперед треба розуміти: якщо робиш щось не від серця, якщо працюєш для того, щоб отримати грамоту чи якусь винагороду, – це не та діяльність, якою тобі треба займатися», – мовить **студентка 1 курсу спеціальності «Громадське здоров'я» Світлана Березна**, яка перемогла в номінації **«За активну громадянську позицію»**. На нагородження вона прибула з фронту, наступного дня знову повернулася туди. Світлана Березна – інструкторка курсів з тактичної медицини для військовослужбовців і різноманітних служб України. Евакуйовувала цивільних осіб та поранених військових на Лиманському, Херсонському, Куп'янському та Бахмутському напрямках. Відкриває збори на витратні матеріали для навчання та комплектувальні для бойових медиків, авто, БпЛА. Закінчила торік курс ATLS в Uniformed Services University, є сертифікованою інструкторкою від NAEMT, Всеукраїнської ради реанімації. За час своєї діяльності підготувала майже 40 тисяч військовослужбовців з різним рівнем знань домедичної допомоги.

Світлана зізнається, що звістка про нагороду застала її зненацька, була неочікуваною та дуже приємною, адже завжди тішить, коли власні старання відзначають інші, це має значення для кожного. Освіта, яку вона здобуває в ТНМУ, не перша, тож, маючи вже вагомий досвід, Світлана Березна звертається до студентів: «Вчіться дуже багато та якісно. Вже той факт, ким ви є, в якому напрямку рухаєтеся, який фах для себе обрали, – це вже великий внесок у нашу Перемогу, яку ми всі спільно творимо».

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА
Світлина Миколи ВАСИЛЕЧКА

Редактор **Г. ШОТ**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК, М. ЮХНО-ЛУЧКА, М. ВАСИЛЕЧКО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. 52-80-09; 43-49-56
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
Тернопільський національний медуніверситет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України
Індекс 23292

Видавець:
Тернопільський національний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України

За точність викладених фактів відповідає автор. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво ТР № 493-93ПР від 24.11.2010, видане головним управлінням юстиції у Тернопільській області

Газета виходить двічі на місяць українською мовою. Обсяг – 2,5 друк. арк. Наклад – 1000 прим. Замовлення № 26

Газету набрано, зверстано, віддруковано у Тернопільському національному медуніверситеті ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України. 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1.

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
№ 3 (596)
9 лютого 2024 року

СТОМАТОЛОГИ ПІД ОПІКОЮ СВЯТОЇ АПОЛЛОНІЇ

9 лютого відзначають Всесвітній день стоматолога. Дата святкування обрана не випадково. Цього дня християни поминають Святу Аполлонію, яка саме 9 лютого 249 року прийняла мученицьку смерть в Олександрії. Це були часи великого гоніння на всю християнську церкву й віруюча в Христа Аполлонія, що була донькою видного олександрійського чиновника, не стала винятком. На думку гонителів християнства, вона подавала поганий приклад співгромадянам, які повинні були дотримуватися багатобожжя та вірити в божественне походження імператора. Атрибутами Св. мучениці Аполлонії згідно з характером її мук стали зуби чи щипці.

З ІСТОРІЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Аполлонію піддали жорстоким тортурам, вимагаючи зречення від християнства. Проте Аполлонія мала незламну віру. Коли вона відмовилася відректися від своєї віри, її схопили, спочатку їй видалили всі зуби та погрожували спалити живою. Вона попросила її розв'язати, щоб змогла стати на коліна та виконати вимогу натовпу й кинулася у вогонь.

300 року її канонізували як Святу мученицю. Страждання та християнський подвиг Аполлонії так вразили її сучасників і нащадків, що народилася легенда про те, що варто лише вимовити ім'я Аполлонії, помолитися їй і зубний біль вщухне. Атрибутами Святої мучениці Аполлонії згідно з характером її мук стали зуби чи щипці. Її день – 9 лютого.

День стоматолога в Україні почали відзначати лише з 1993 року. Свято поки що не визнане на державному рівні, але від цього воно не стає менш значущим. У нашій країні, також як і в усьому світі, цього дня щасливі пацієнти дякують своїм лікарям-стоматологам за їхню важку працю.

Стоматологія як наука пройшла тривалий шлях з часу свого скромного початку. Історія стоматології – це захоплива подорож, що охоплює тисячі років, сповнена видатних відкриттів, інновацій та культурних звичаїв.

Основоположником сучасної стоматології вважають знаменитого французького лікаря П'єра Фошара. Він лікував зуби королю Людовіку XV, відомому філософу-просвітителю Дідро, кардиналу де Флері та іншим представникам аристократії. Його монументальна праця «Дантист-хірург, або Трактат про зуби», що була опублікована 1728 року, стала справжнім проривом. У цій праці було описано майже 130 стоматологічних захворювань і вперше було запропоновано стрункую систему, що об'єднала всі розділи зуболікування.

Фошар стверджував, що зуби треба чистити обов'язково, до того ж – щодня. Щоправда, на його погляд, кінський волос, який в Європі використовували для виготовлення щетини для зубних щіток, був занадто м'яким і не міг якісно очищати зуби, а свиняча щетина, навпаки, сильно травмувала емаль зубів. На жаль, запропонувати якийсь оптимальний матеріал для щетини лікар не міг – його рекомендації обмежувалися порадою протирати зуби й ясна натуральною морською губкою.

П'єр Фошар був автором багатьох геніальних ідей стоматології. Він використовував нові пломбувальні матеріали та інструменти, винайшов пластинки для вирівнювання зубів, вигадав особливу систему лінз і дзеркал для точного напрямку світла в ротову порожнину пацієнта та інше обладнання.

Величезний внесок Фошара й у розвиток зубопротезування – він почав застосовувати штифтові зуби та повні знімні протези, які фіксувалися на беззубих щелепах за допомогою пружин, а також уперше запропонував покривати зруйновані зуби золотими коронками та наносити на них порцелянове облицювання під природний колір зубів пацієнта.

П'єр Фошар був першим лікарем у Франції, який отримав звання хірурга-дантиста. Невдовзі величезний попит на стоматологічні послуги наштовхнув його до створення зубопротезного цеху. Фошар набирав працівників з числа ювелірів середньої руки та давав необхідні медичні знання, відтак вони складали іспит та освоювали секрети протезування. Так було започатковано спеціальну освіту для зубних техніків. Завдяки працям П'єра Фошара та інших лікарів у Європі взялися відкривати перші зуболікарські школи та почався стрімкий розвиток усіх розділів стоматологічної науки.

Найдавніші артефакти, які мають стосунок до стоматології, датовані приблизно 7000-ми роками до нашої ери. У знайдених на території сучасного Пакистану людських залишках виявили просвердлені за допомогою кремнієвого свердла отвори в зубах. Ймовірно, так наші давні предки намагалися боротися з карієсом, хоча слідів пломбування при цьому не знайшлося.

Історію стоматології в давнину неможливо простежити окремо, адже вона взаємопов'язана з розвитком медичної науки. Однак у давнину саме магія та релігія мали завдання пояснити й зцілити людські недуги, отже, ці стародавні магічні вірування, фольклор, забобони сповільнили прогрес стоматології.

Мандрівка стоматології від стародавніх міфів до сучасних чудес підкреслює невпинне прагнення людства до знань, здоров'я та добробуту. Наступного разу, коли ви відвідаєте стоматолога та насолодитеся всіма сучасними досягненнями й обладнанням, яке він використовує, пам'ятайте, що стоматологія пройшла дуже тривалий шлях.

Ікона Св. мучениці Аполлонії Олександрійської

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ШКОЛИ

Стоматологія як наука формувалася тривалий період і пройшла кілька етапів свого розвитку – від цілительства та народної медицини, що заглиблена своїм корінням з часів палеоліту та набуває прикметних рис за часів трипільської культури та документально зафіксовано в часи Київської Русі. З археологічних знахідок під час розкопок Куль-Обської могили біля Керчі та знайденої в ній посудини IV-III ст. до н.е., на якій зображено, як люди скіфсько-сарматської доби на територіях Північного Причорномор'я надавали допомогу при ушкодженнях зубощелепного апарату.

Формування стоматології як медичної спеціальності на теренах України відбулося на рубежі XIX-XX століть. З другої половини XIX ст. питаннями лікування людей займалися земства, що було неможливим без відповідної фахової освіти та підготовки медичних кадрів. Відповідно держава розвивала вже існуючі та створювала нові медичні факультети при університетах. Медичні університети відігравали значну роль у формуванні професійного середовища та були центрами просвіти. На тлі активного процесу формування медичних університетів, медична спільнота організовувала наукові зібрання, медичні товариства, узагальнювала інформацію про санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи, готувала доповіді до губернських медичних звітів, впроваджувала нові медичні розробки й методи лікування. В розвитку медичної галузі відігравали роль саме медичні товариства, які були ініціаторами зібрань, земських з'їздів, видання наукових праць, медичних журналів, що віддзеркалювали наукову медичну думку.

Перші зуболікарські школи в Україні заснували наприкінці XIX сторіччя – в Одесі 1893 року Т.О. Тичинський та І.І. Марголін, у Києві 1898 року лікарі Л. Головчинер, С. Лур'є, О. Плінер. Згодом відкрилися перша Київська зуболікарська школа Л.С. Бланка, Київська зуболікарська школа приват-доцента Київського університету Св. Володимира М.М. Жука. Приватні зуболікарські школи відкривалися в Харкові, Катеринославі, Львові.

Після проходження навчання в приватних школах складали іспити на право займатися зуболікарською практикою в медичних університетах. Викладання стоматології в зуболікарських школах підтримували на високому рівні, адже педагогічний процес організовували переважно фахівці з вищою медичною освітою. Лікар Ісак Ілліч Марголін, засновник одеської зуболікарської школи, був за своєю освітою лікарем-одонтологом, закінчив медичний факультет Київського імператорського університету Св. Володимира. Свою викладацьку діяльність поєднував з просвітницькою, протягом тривалого часу очолював «Одеське одонтологічне товариство».

Значним поштовхом у розвитку стоматологічної практики та освіти була організація та активна діяльність зуболікарських товариств в Одесі (1897), Києві (1899), Харкові (1902). Утворення таких лікарських товариств було зумовлено необхідністю побудови взаємозв'язку між професорами медичних факультетів і практикуючими лікарями. Водночас відбувався і зворотній зв'язок – через звіти земських лікарів визначали та обговорювали питання епідеміологічної ситуації в країні, розповсюдженість захворювань і методи профілактики.

ОСНОВНІ ПОДІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ (1991-2024)

1993 р. Засновано стоматологічний факультет приватного вищого навчального закладу «Київський медичний університет».

1994 р. Засновано стоматологічний факультет Вінницького національного медичного університету імені Миколи Пирогова.

1998 р. Засновано стоматологічний факультет Луганського державного медичного університету.

2003 р. Засновано Інститут стоматології Національної медичної академії післядипломної освіти імені Платона Шупика.

2004 р. Засновано стоматологічний факультет Тернопільського національного медичного університету імені Івана Горбачевського.

2006 р. Засновано стоматологічний факультет Ужгородського національного університету МОН України.

2007 р. Розпочато підготовку стоматологічних кадрів у складі 3-го медичного факультету в Запорізькому державному медичному університеті.

2008 р. Засновано стоматологічний факультет Буковинського державного медичного університету.

2019 р. відзначення століття розвитку стоматології в Україні.

ЦІКАВІ СТОМАТОЛОГІЧНІ ФАКТИ

– Зуб Джона Леннона – найдорожчий у світі. Він пішов з молотка за 19500 фунтів стерлінгів. Покупець сподівався використовувати ДНК, видобуту із зуба, щоб клонувати містера Леннона в майбутньому.

– Джордж Вашингтон, який до часу свого президентства втратив всі зуби, крім одного, дуже уважно ставився до здоров'я зубів своїх коней. Щодня він перевіряв їх стан і якість чищення, доставляючи конюхам і ветеринарам чимало клопоту.

– 1867 року американка Люсі Тейлор стала першою жінкою у США, яка отримала освіту лікарки-стоматологині.

– У XIX столітті зубні протези були найпопулярнішим весільним подарунком в Англії.

– Мао Цзедун ніколи не приймав ванну, не мив голову та не чистив зуби. Він, як і мільйони китайців, любив жувати чайне листя й полоскати рот чаєм, позбавляючись таким чином від зубного нальоту. «Навіщо чистити? Хіба тигр коли-небудь чистить зуби?» – любив повторювати «великий керманич». Ця політика призвела до того, що хвороби зубів у КНР на початку XXI століття спостерігалися у 97% населення, катастрофічно не вистачало стоматологічних клінік і кваліфікованих фахівців.

Підготувала
Світлана БОЙЦАНЮК,
декан стоматологічного
факультету ТНМУ

У ТНМУ РОЗПОЧАВ РОБОТУ НАВЧАЛЬНИЙ ЦЕНТР З ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ NAEMT TRAINING CENTER

Упродовж шести днів тривав провайдерський ліцензійний курс від Національної асоціації екстрених медичних техніків США (National Association of Emergency Medical Technicians) з тактичної медицини (TCCC). Головна мета курсу – підготовка сертифікованих інструкторів з числа викладачів кафедри медицини катастроф і військової медицини, а також створення на базі цього підрозділу та Центру симуляційного навчання тренінгового навчального центру з тактичної медицини – NAEMT Training Center.

Майкл МЕОЛІ вручає ректорові ТНМУ, професору Михайлові КОРДІ сертифікат, який засвідчує, що в нашому університеті розпочав роботу навчальний центр з тактичної медицини від Національної асоціації екстрених медичних техніків США

Доцент кафедри медицини катастроф і військової медицини Віктор Шацький розповів, що в центрі інструктори ТНМУ будуть навчати військових, правоохоронців та інших з тактичної медицини за стандартами TCCC і НАТО з видачею міжнародних сертифікатів, які визнають у світі.

«Пропонувати від одноденних до тижневих курсів, залежно від запитів. Загальний курс з відпрацювання базових навичок триватиме впродовж одного дня. Окремі навчання будуть для бійців-рятувальників і розрахований курс на 40 годин. Буде також навчальний курс для осіб з медичною освітою тривалістю 64 години. Для цього ми спеціально запросили досвідченого фахівця Майкла Меолі, який навчає та сертифікує навчальні центри з тактичної медицини в Україні», – додав Віктор Шацький.

Майкл Меолі є парамедиком, військовим з великим досвідом, який допомагає українським військовослужбовцям отримати необхідні знання та навички з тактичної медицини, а також готує інструкторів і сертифікує навчальні центри, щоб якомога більше захисників могли отримати знання й уміння, які рятують життя. «Я відгукуюся на пропозиції щодо відкриття подібних центрів і сертифікування інструкторів, бо це моя важлива місія та мій внесок у перемогу України. Працюю в цьому напрямку понад 40 років. Упродовж своєї діяльності відвідав 60 країн, але Україна стала найулюбленішою серед усіх. Це мій восьмий приїзд. Уперше я приїхав до України у вересні 2014 року й удруге повернувся вже під час повномасштабного вторгнення. Нині я більше часу проводжу в Україні, ніж у США. Не можу сказати точну кількість тренувальних центрів, які вдалося відкрити протягом останніх двох років, але загалом ці центри навчають майже 10 тисяч осіб щомісяця», – зазначив Майкл Меолі.

Після завершення навчань Майкл Меолі вручив ректорові ТНМУ, професору Михайлові Корді сертифікат, який засвідчує, що в Тернопільському національному медичному університеті імені Івана Горбачевського розпочав роботу навчальний центр з тактичної медицини від Національної асоціації екстрених медичних техніків США.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА.
Світлини Миколи ВАСИЛЕЧКА

ТРИВАЛИ АКТУАЛЬНІ ТРЕНІНГИ ВІД МІЖНАРОДНОГО МЕДИЧНОГО КОРПУСУ

На базі Центру симуляційного навчання ТНМУ тривали тренінгові заходи у рамках програми «Принципи роботи з травмами» від Міжнародного медичного корпусу – глобальної гуманітарної некомерційної організації, яка займається порятунком життів і полегшенням страждань через проведення навчальних вишколів у галузі охорони здоров'я й впровадження програм допомоги та розвитку.

Міжнародний медичний корпус (далі ММК) у співпраці з Гарвардською гуманітарною ініціативою розробили та впровадили сім навчальних тренінгів для медичних працівників, фахівців ДСНС, поліції тощо. Так, курс «Розширена підтримка життя при травмі» навчає негайному наданню допомоги травмованим пацієнтам, включаючи забезпечення прохідності дихальних шляхів, дихання та вентиляцію, кровообіг із зупинкою кровотечі, оцінку інвалідності/неврологічного статусу, а також повний огляд і вплив навколишнього середовища. «Основи роботи медсестри при травмі» присвячені процесу медсестринства при травмі, зокрема первинному огляду та швидкому прийняттю рішень, дихальним шляхам і вентиляції, а також методам надання допомоги при травмі, таким, як іммобілізація хребта.

Курс «Основи допомоги при травмі на догоспітальному етапі» зосереджується на долікарняній допомозі задля збільшення шансів на виживання пацієнта до часу його надходження в лікарню, зокрема на огляді місця події та пацієнта, дихальних шляхах, диханні, вентиляції та оксигенації, кровообігу, кровотечі та шоку, пацієнтах з фізичними вадами, а також на ситуаційному навчанні. «Основи педіатричної травми» надають лікарям і медсестрам практичні знання та навички для надання високоякісної допомоги педіатричним пацієнтам з травмою.

Пересічних громадян курс «Зупини кровотечу» навчає, як рятувати життя, якщо в людей поблизу сильна кровотеча, а медичні працівники ще не прибули на місце події.

Тренінг «Допомога при масових ураженнях» спрямований на підготовку до інцидентів з масовими ураженнями на рівні як певних осіб, так і закладів охорони здоров'я, а також на розробку планів реагування у випадку масових уражень на рівні закладу та організації. Курс «Допомога при хімічних, біологічних, радіологічних, ядерних та вибухових ураженнях» містить інформацію про те, як надавати допомогу при хімічних, біологічних, радіологічних, ядерних ураженнях і вибухах на догоспітальному та госпітальному етапах, зокрема навчає методам дезактивації, надання медичної допомоги, використання антидотів і засобів індивідуального захисту, а також основам безпеки медперсоналу.

Ці тренінги передбачають надання допомоги на догоспітальному та госпітальному етапах, лікування різноманітних травм, випадків масового ураження людей із застосуванням хімічних, біологічних, ядерних і вибухових матеріалів тощо.

Починаючи з липня 2022 року, впродовж трьох фаз проєкту організували тренінги для понад 6300 фахівців у 10 містах і містечках нашої країни, налагодили співпрацю з п'ятьма медичними університетами та двома медичними коледжами, багатьма лікарнями й станціями швидкої допомоги, а також проведено інструкторський курс.

Нещодавно тренінгова команда ММК провела ці курси у Тернополі на базі Центру симуляційного навчання ТНМУ. Кількість учасників, які прибули з різних куточків України (з Тернополя, Києва, Дніпра, Миколаєва, Рівного, Харкова та інших міст) на навчання, становила майже 100 осіб.

Від Тернопільського національного медичного університету участь у навчанні взяли: завідувач кафедри медицини катастроф і військової медицини Віктор Лотоцький, доцент цієї кафедри Віктор Шацький, доцент кафедри екстреної та симуляційної медицини Ярослав Кіцак та асистент кафедри вищої медсестринської освіти, догляду за хворими та клінічної імунології Дмитро Ковальчук.

Спочатку організували загальний захід для всіх учасників, що складався з короткого огляду, плану проведення, презентацій учасників з партнерських навчальних закладів, а також опису цілей кожного курсу. Відтак упродовж кількох днів учасники працювали в окремих групах з кожного тренінгу. Після завершення чотириденного майстер-тренінгу та успішного підтвердження рівня підготовки вони отримали сертифікат майстер-інструктора та, відповідно, можливість проводити не лише звичайні навчальні курси, але й навчати майбутніх інструкторів.

У рамках програми від ММК ще були проведені крос-тренінги з певних навчальних курсів. Це було одноденне експрес-навчання з можливістю отримання додаткового сертифіката майстер-інструктора з навчального курсу, за яким учасники вже раніше отримали інструкторський сертифікат і пройшли обсервацію.

Віктор ЛОТОЦЬКИЙ,
завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини
Світлини Миколи ВАСИЛЕЧКА

СОЛОМІЯ САВЧУК: «УМІННЯ ОБ'ЄКТИВНО ОЦІНЮВАТИ ВЛАСНІ ДІЇ ТА ПОСТІЙНО РОЗВИВАТИСЯ СТАЛО НЕВІД'ЄМНОЮ ЧАСТИНОЮ МОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ»

Усю свою позанавчальну активність студентка четвертого курсу медичного факультету Соломія Савчук спрямовує нині на волонтерські проєкти задля допомоги військовим і тим, хто постраждав від війни. Все решта – після перемоги, переконана вона. І водночас твердить, якщо виникне потреба й в її допомозі на фронті, буде щаслива приєднатися. Наразі ж максимально нагромаджує для цього знання та вміння.

– Соломіє, які нові риси ви відкрили у собі, навчаючись в ТНМУ?

– Передусім цілеспрямованість, адже здобуття вищої медичної освіти вимагає великих зусиль і відданості. Самокритика – також важливий інструмент для вдосконалення своєї професійної діяльності. Вміння об'єктивно оцінювати власні дії та постійно розвиватися стало невід'ємною частиною мого підходу до навчання. Витримка – ще одна якість, яку стараюся розвивати, адже медична освіта вимагає стійкості та витримки перед викликами та труднощами.

– Ви – невтомна волонтерка нашого університету. Що спонукає вас до доброчинності?

– Насамперед спонукає розуміння того, що я роблю, для чого та для кого саме. Зізнаюся, завжди є відчуття, ніби докладаюся недостатньо, тож намагаюся дедалі більше працювати в цьому напрямку.

– Коли ви вперше долучилися до доброчинності?

– Ще за часів проведення АТО. Разом із сестрою Софією, з якою ми, до слова, двійнята, почали брати участь у різних доброчинних акціях на підтримку наших військових. Долучалися до волонтерських заходів і під час навчання в коледжі. Коли я навчалася на другому курсі ТНМУ, почалося повномасштабне вторгнення рашистів. Тоді ми із сестрою перебували вдома, та, довго не гадаючи, вже 25 лютого приїхали до Тернополя. Хоча батьки були не в захопленні, казали, що це небезпечно, адже тоді ніхто не знав, як й що буде далі. Почали активно волонтерити як учасниці громадської організації «Сокіл».

– Можливо, якась доброчинна акція залишила у вашому серці особливий слід?

– Це фотосесія на підтримку захисників Маріуполя, яку організували активісти та волонтери ВГО «Сокіл». Ми створили серію світлин, якими хотіли передати той біль, що переживають там і військові, і цивільні. Нам було важливо, щоб наш голос почули та про цю трагедію не забували.

Проводили також різні акції на підтримку полонених з «Азовсталі». Задля зборів коштів для потреб військових організовували фотосесії за донат. Оскільки я періодично підпрацьовую фотографом, то нам це вдавалося легко зробити.

– Долучаєтеся, крім волонтерських, ще до якихось проєктів?

– Наразі я найактивніше долучаюся лише до волонтерських проєктів, бо вважаю, що все інше буде після перемоги. Так чи інакше вся моя позанавчальна діяльність має стосунок до війни. Скажімо, в рамках акції до свята Миколая ще 2022 року ми разом з колегою Назарієм Круликом обрали сім'ю переселенців з двома хлопчиками. Уявіть наші відчуття, коли дізналися, що їхній тато був військовим, загинув у Маріуполі. Коли Назарій мені вже в грудні 2023 року зателефонував з пропозицією знову навідатися до цієї сім'ї, звісно, я приєдналася. Зібрали кошти, закупили подарунки й Святий Миколай знову завітав до них.

І навіть мої освітні проєкти дотичні до війни. Скажімо, разом з друзями-студентами ми проводили лекції для учнів 3-4 класів про ментальне здоров'я. Діти такі чудові! Вони уважно нас слухали, після лекції підходили, обіймали. У такі моменти розумієш, що завдяки цим заходам можна вивчати не лише медицину, а й дитячу психологію, що, ймовірно, у майбутньому допоможе в моїй професії. Спілкуючись зі школярами, дійшла висновку, що діти навіть тут, у тилу, теж відчутно постраждали від війни. Зокрема, вони дуже бояться слова «тривога». Запам'ятався мені один хлопчик. На запитання, які емоції нині відчуває, він відповів, що сум. З'ясувалося, що його тато – військовий, нещодавно приїжджав на кілька днів у відпустку й ось поїхав знову. А дитина дуже сумує, бо розуміє, що тато повернеться додому нескоро…

– Розкажіть про ваш «достудентський» період. Де народилися, навчалися?

– Народилася у селі Піщатинці на Шумщині. Навчалася у двох сільських школах, дев'ятий клас закінчувала в Кременці у Волинському ліцеї імені Нестора Літописця. Вже тоді зрозуміла, що буду медиком. Щоправда, спочатку хотіла стати фармацевтом. У сільській школі стосунки з вчителькою з хімії в мене чомусь не дуже склалися, тож «підтягувала» мене з цього предмета вдома мама. Ні, моя мама не вчителька з хімії, не лікарка, вона –інженерка-технологиня, просто ще зі школи дуже любила та знала хімію й цю любов передала мені. Власне, тому я й гадала пов'язати свій майбутній фах з фармацією. Втім, сталося так, що вступила у Кременецький медичний фаховий коледж, де здобула спеціальність фельдшерки. У процесі навчання я дуже загорілася медициною. Любов'ю до медицини мене запалила моя наставниця Тетяна Ярославівна Бойко, викладачка з внутрішньої медицини. Вірю, що зараз вона мною пишалася б, але, на жаль, у дуже молодому віці померла. Та залишила в моїй душі незгасний слід, завжди підтримувала мене, мотивувала. Дуже добра людина була. Тож коледж дав мені пристрасть до медицини, базу й розуміння того, що я прагну продовжувати навчатися в університеті та хочу бути лікаркою.

– Чому обрали для здобуття вищої освіти саме ТНМУ?

– Обрала Тернопільський національний медичний університет через рішучу підтримку батька. Навіть отримавши спокусливі пропозиції від інших університетів, усе ж прийняла рішення залишитися в Тернополі. До слова, одним з них був Луганський медичний університет, що на той час розташовувався у місті Рубіжне. Я вступала на контрактну форму й у Рубіжному можна було навчатися наполовину дешевше. Але тато рішуче налаштував мене залишитися в Тернополі.

– Рубіжне нині перебуває під російською окупацією. Як добре, що ви зробили саме такий вибір!

– Так. Жодного разу не пошкодувала про це. Мені дуже подобається і освітня база ТНМУ, і сам Тернопіль – з дитинства знайоме місто, компактне та зручне.

– Чи вже визначилися з напрямком?

– Ще не остаточно, але, ймовірно, це буде педіатрія, зокрема неонатологія. Неонатологи – перші лікарі для нас із сестрою, адже ми народилися семимісячними. Тож оберу, мабуть, цей напрямок, але за умови, що ситуація з бойовими діями врегулюється. В іншому випадку буду готова допомагати там, де насамперед будуть потрібні мої знання та вміння лікаря.

– Опираючись на власний досвід, що могли б порадити першокурсникам?

– Раджу молодшим колегам не боятися невдач і вміти відпочивати. А ще знайти собі захоплення, що допоможе відволіктися від негативних думок і зберігати баланс.

– Вам завжди вдається гармонійно поєднувати навчання та активну громадську роботу?

– На жаль, ні. У мене не завжди виникає потреба розставляти пріоритети заздалегідь, аби ефективно виконати завдання. Інколи при цьому доводиться жертвувати сном. Розумію, що це недобре, але наразі так.

– Як рятуєтеся від негативу, в якому ми зараз перебуваємо ледь не постійно?

– Це важко. Щоб уникати негативу в умовах постійного стресу, я намагаюся усвідомлювати, що в нас ще не все так погано. Щоразу, коли відчуваю важкість, коли в мене поганий настрій, згадую тата, який зараз на бойових позиціях, щоб знайти силу в його прикладі.

– Чи змінила ваш світогляд війна?

– Війна дуже багато забрала в мене: друга, який загинув на Донеччині, багатьох знайомих. Але водночас подарувала багато хороших людей, з якими, можливо, якщо б не ці жахливі події, я ніколи не познайомилася б.

Чи кардинально змінила війна мій світогляд? Націоналістичні погляди вже давно зародила в мені наша військово-патріотична організація «Сокіл». Негативно ставлюся до людей, які споживають російський контент, які в Україні розмовляють російською мовою та ходять до російської церкви, які не усвідомлюють того, що зараз такий час, коли потрібно об'єднуватися та робити щось для перемоги. Ніколи не збагну тих, хто стверджує, що мобілізація – це погано, адже усвідомлюю факт, що військових потрібно замінювати, вони втомлюються. Пишаюся тими, хто захищає мене та мій дім. Якщо виникне потреба й у моїй допомозі на фронті, буду щаслива приєднатися. Наразі ж максимально нагромаджую для цього знання та вміння.

– Який ваш улюблений відпочинок? Чим захоплюєтеся?

– Найкращий відпочинок для мене – просто виспатися (усміхається). Щодо захоплення, то ще з коледжу люблю фотографувати. Коли мені подарували професійний фотоапарат, я спочатку знимкувала сестру, подруг, а потім почали надходити й замовлення. Люблю фотографувати людей, особливо дітей, хоча це важко, але мені вдається.

Ще в мене є професійне захоплення: розвиваюся в тактичній медицині, щороку стараюся проходити певні тренінги. Пригадую, до іспиту з фармакології на третьому курсі готувалася на полігоні (усміхається). Це був доволі цікавий досвід. Тактична медицина дуже подобається, особливо люблю спостерігати за людьми, які працюють на фронті, за хлопцями та дівчатами з інтернаціонального медичного легіону, який зараз працює на Донеччині. Цей стабілізаційний пункт підкорив моє серце!

– Якого життєвого правила дотримуєтеся?

– Навчатися відпускати те, на що не маємо впливу, і концентруватися на тому, що можемо змінити. Це стосується і людей, і подій, і негативних емоцій – усього.

– З яким містом та країною пов'язуєте своє майбутнє?

– Моя життєва перспектива тісно пов'язана лише з Україною. Тільки рідна країна визначає мої цілі та вектор моїх зусиль. Не бачу себе за кордоном. Щодо міста, ще не знаю. Важко прогнозувати. Наразі живу в Тернополі, але хтозна, як повернеться.

– Чого прагнете досягти у житті?

– Моє головне прагнення – стати лікаркою та рятувати життя. Вірю, що кожне врятоване мною життя – це найвищий досягнутий успіх.

– За що найбільше вдячні нашому університету?

– Найбільше вдячна нашому університету за безмежні можливості, які він надає, та високоякісну освіту. Велика подяка викладачам, які не лише допомагають мені освоювати предмети, але й надихають своїм досвідом і відданістю.

Мар'яна ЮХНО-ЛУЧКА

Доцент Степан ПОДОБІВСЬКИЙ:

Таким правилом керується по житті доцент кафедри медичної біології ТНМУ Степан Подобівський. Щоправда, є в цьому постулаті одна невелика ремарка – робота повинна бути улюбленою, такою, що приносить людині задоволення, а суспільству – користь.

«ЩОБ СТАВ БІОЛОГОМ, ВЕЛИКУ РОЛЬ ВІДІГРАЛИ БАТЬКИ»

– Степане Степановичу, підозрюю, що вашу дисципліну студенти вивчають не з особливим ентузіазмом, їм не терпиться швидше взятися до клінічних наук, бо звідти вже й до практики недалеко. Чи маєте якісь власні інструменти заохочення?

– Почнімо з того, що медична біологія – це одна з фундаментальних дисциплін базової медичної освіти. Я завжди кажу студентам, що це той стартовий майданчик, з якого починає свій дебют кожен лікар. Ця наука їм дуже необхідна, бо це підготовка до системного сприйняття загальномедичних, соціальних і клінічних дисциплін та формування природничо-наукового світогляду й логіки біологічного мислення.

Степан ПОДОБІВСЬКИЙ разом зі своєю сім'єю біля новорічної ялинки на Театральному майдані в Тернополі (2001 р.)

Особливих проблем у вивченні цієї дисципліни, на мій погляд, у студентства не виникає, бо, по суті, це та ж біологія, яку вони вивчали у школі, але лише в контексті їхньої майбутньої медичної діяльності. Чому так важливо її вивчати? Бо це той підмурівок, що сприятиме створенню теоретичної бази для вивчення біохімії, гістології, фізіології, мікробіології та формування у студентів основ клінічного мислення. Скажімо, обрав наш випускник фах генетика чи знайшлося місце саме з цієї спеціальності, й дуже добре, коли в нього є гарне підґрунтя, тоді вже буде легше нові знання на ньому проростити. Або хоче людина працювати інфекціоністом, то й чудово, але тут теж треба мати відповідну підготовку. Взагалі ж у нас є великий розділ «Медична паразитологія», де ми детально розглядаємо широке коло питань, даємо розуміння процесів і щодо зараження певним видом збудника, і знання про тих паразитів, що можуть вражати людину, і багато іншого. На практичних заняттях навчаємо студентів методів мікроскопування й методиками приготування тимчасових мікропрепаратів для аналізу структури та ідентифікації клітин, типів хромосом і хроматину, фаз ділення – мітозу та мейозу, ембріональних стадій розвитку хребетних, ідентифікації збудників паразитарних хвороб. Не просто наразі перерахувати все, чим ми займаємося, але ці знання дуже згодяться майбутнім лікарям, це той базис, що сприятиме формуванню клінічного мислення та подальшої практичної діяльності лікаря.

– Коли кафедра медичної біології увійшла у ваше життя?

– Це довга історія та тривалий шлях, бо розпочинав свою професійну діяльність як вчитель біології та хімії, згодом викладав зоологію безхребетних на біологічному факультеті в Тернопільському національному педагогічному університеті, разом з колегами-науковцями розробив навіть посібник, який свого часу рецензувала професорка, завідувачка кафедри медичної біології ТНМУ Лариса Федонюк. Тоді ми й познайомилися. Коли ж у Тернопільському медичному університеті розпочався великий українсько-польський проєкт «Дослідження епідеміології, патогенезу, клініки та профілактики бореліозу», то Лариса Ярославівна запросила мене долучитися до цієї ініціативи, бо в мене спеціалізація – ентомологія, цьому була присвячена й моя кандидатська дисертація. Так проліг шлях на кафедру медичної біології нашого університету, де я працюю з 2016 року.

– Хто допоміг вам обрати фах біолога й звідки така любов до братів наших менших, природи, навколишнього світу?

– З дитинства. Виріс я на Львівській землі, де беруть початок українські Карпати, поруч нашого обійстя – річка, ліс, гори, навколо домашні тварини, та «об'єкти ентомології» – всілякі комахи, незвичні цікаві жуки, розмаїті метелики. Саме там найбільш відчутно, що ми одне ціле, ми частинка природи, яка дала все, що нам потрібно. Там усе таке рідне й своє. Все це мене дуже приваблювало, то був такий загадковий світ, де я міг слухати цю музику природи нескінченно. Коли ж подорослішав і почав вивчати біологію, то багато дізнався нового, незвіданого раніше, ця наука мене дуже захопила, бо давала відповіді на багато запитань.

Щодо мого вибору стати біологом, то тут найперше велику роль відіграли батьки, які мене дуже підтримали в моєму бажанні вступити до вищого навчального закладу. Гадаю, це була їхня потаємна мрія, щоб син досягнув більшого, ніж вони. Батько працював на залізниці машиністом потягу, мама закінчила торгівельний технікум і була товарознавцем. Спочатку думав, що, як і більшість чоловіків з нашого роду, піду працювати на залізницю. Але моя мама, як і, напевне, кожна з матерів, хотіла кращої долі своєму синові, тому дуже підтримала мою ідею вступати на біофак. Та й батько не був проти. Тоді саме прийшли скерування до педагогічного інституту – на історичний факультет Луцького педінституту та біологічний факультет Тернопільського педінституту. Мені як кращому учневі запропонували зробити вибір і я обрав тернопільський виш, про що жодного разу не пошкодував.

«МЕНІ ДО ДУШІ ПРАЦЮВАТИ ЗІ СТУДЕНТСТВОМ»

– Якими були ваші студентські роки на природничому факультеті?

– Студентські роки минули надзвичайно захопливо. Адже програма навчання студентів була надзвичайно обширною та передбачала польові практики з виїздом на три тижні в Карпати чи іншу мальовничу місцевість. Ми збирали рослини, жили в наметах на свіжому повітрі, досліджували, спостерігали, виготовляли колекції, готували ботанічні гербарії. З великими сачками, як діти, виловлювали метеликів, збирали всіляких комашок, жуків, а потім з цього улову робили колекції.

Пригадалися події, коли працював у невеличкому селі на Львівщині, де була старенька, мабуть, ще з минулого століття школа, й, звісно, хотілося дітей чимось незвичним і цікавим під час занять потішити. Але чим можна їх здивувати, коли наочного матеріалу в такій школі майже немає? Отож якось під час уроку ботаніки в 5 класі пішов на подвір'я школи та назбирав там усіляких рослин. Виклав їх на стіл і почав розповідати так, як це раніше робив для нас в інституті доцент Степан Васильович Зелінка, коли ми вивчали ботаніку. Здивуванню школярів не було меж. Як? Вони багато разів зустрічали ці квіти та травичку на своїх подвір'ях, не раз топтали ногами, а тут, виявляється, це лікарські рослини, помічні та корисні для здоров'я й кожна з них може стати об'єктом дослідження.

Надзвичайно цікавою була дисципліна – методика вивчення біології. В інституті для студентів біологічного факультету створили навчально-дослідну ділянку – своєрідну науково-дослідну лабораторію, де ми проводили багато часу. І коли мене скерували на місце праці у Волинську область, то якось директор школи й каже: «Ось маємо трішки вільної земельної площі, може, зумієте шкільну навчальну ділянку закласти?». А чому б ні?! Зробив усе, як книжка пише. Розбив територію – із стежками, табличками, дослідними рослинами, на кшталт тієї, яка була в нас у педагогічному, лише значно меншу. Коли ж моє насіння посходило та забуяли рівними рядочками дослідні рослини, то здивуванню не було меж. Тішилися всі – і директор, і вчителі, й школярі, які допомагали, бо вперше за історію школи таке побачили. Мені ж було приємно від того, що не даремно в інституті вчився, чогось-таки мене тернопільські науковці навчили. Між тим, це був яскравий приклад, як у житті з користю можна застосувати теоретичні знання. Тому й нашим студентам ми завжди наголошуємо: вчіть теорію, яка обов'язково згодиться вам у практичній роботі.

– На біологічному факультеті в ті часи була ціла плеяда відомих на всю Тернопільщину науковців. Хто вам запам'ятався найбільше?

– Так, у педагогічному існувала відома школа провідних науковців, у багатьох з яких мені поталанило навчатися. Деканом факультету тоді в нас був доцент Сергій Йосипович Грушко, він дещо відрізнявся від усталеного образу тодішнього науковця – завжди з посмішкою на обличчі, надзвичайно мобільний, як би нині сказали, дуже комунікабельний та прихильний до студентства. Але дисципліну тримав, незважаючи на демократичність у спілкуванні. Пригадую, як він завжди наголошував: «Ви повинні бути зразком для дітей у всьому – поведінці, здобутті знань і навіть зовнішньому вигляду». Тому дрес-код мали тримати – на лекції жодних джинсів, лише класичний костюм і краватка. Така зовнішня дисциплінованість переростала у внутрішню зібраність – у словах, думках, мисленні. Це дуже важливо, особливо для педагога.

Студентське життя. Степан ПОДОБІВСЬКИЙ (другий ліворуч) серед однокурсників (1982 р.)

Хочу згадати ще одного чудового Вчителя, наставника, світлої пам'яті Миколу Миколайовича Барну. Неперсічна людина, талановитий науковець. На його лекції ми йшли з великим задоволенням, бо знали, що жодна з них не буде нудною та подібною на інші. Він учив нас, яким повинен бути лектор: «Кожне ваше слово має бути донесеним до слухача, це вимагає виразного чіткого мовлення. Лекція повинна бути сучасною, а не про події десятилітньої давнини. Головна вимога – це доступність до кожного, хто сидить в аудиторії». І я дотримувався у своїй роботі в школі цих настанов,

«ЛИШЕ ПРАЦЯ ТА ВЛАСНІ ЗУСИЛЛЯ ДОПОМОЖУТЬ ДОСЯГНУТИ УСПІХУ»

але й не сподівався, що через багато років на захисті своєї кандидатської дисертації вони стануть мені в такій нагоді. Після моєї доповіді слово взяв голова комісії й виголосив: «Друзі, ми прослухали не лише гарне реноме дисертації, але й чудову лекцію про ентомологію, бо навіть далека від цієї науки людина, все зрозуміла. Похвально». Для мене ж це була хвилина слави, яка додала мені ще більше впевненості та крила осягати нові вершини в науці.

– За майже тридцять років роботи у вищій школі у вас вже, напевне, сформувалися власні секрети роботи зі студентами?

– Мені подобається працювати зі студентством. Щоправда, нинішнє покоління студентів особливо активне, вони всім цікавляться, багато читають сучасної інформації, виловлюють щось цікавеньке у ґаджетах.

Не знаю, як вони це сприймають, але я намагаюся свої лекційні, практичні заняття вибудовувати на їх власному досвіді, бо це найкращий спосіб для засвоєння матеріалу. У мене на лекціях часто можна почути: «А ви це вже бачили», чи «Вам це теж добре відомо», «Ви це вже добре знаєте». Не потрібно вважати, якщо студенти вперше прийшли на лекцію й ти подаєш їм новий матеріал, то всю увагу маєш утримувати на собі, це хибне уявлення. Не варто також їх сприймати у контексті теорії «чистої дошки», на якій викладач може що завгодно писати. Тому я завжди намагаюся заохотити їх до розмови, активного спілкування, застосовуючи їхні ж знання та досвід, мені цікава нова думка, спосіб мислення молоді. Перевагу надаю інтерактивним лекціям, тобто коли є зворотній зв'язок.

Доцент Степан ПОДОБІВСЬКИЙ з викладачами кафедри медичної біології ТНМУ та студентами-переможцями Міжнародної студентської олімпіади з медичної біології (2021 р.)

Степан ПОДОБІВСЬКИЙ з групою студентів на польовій практиці в Дністровському каньйоні (2002 р.)

– Ви багато років віддали праці в Тернопільському педагогічному університеті, не шкодуєте, що змінили місце праці?

– Шкодую, що не зробив це раніше. Але, якщо серйозно, то, мабуть, кожен період у житті людини даний Богом, а вже її справа, як вона його використає. ТПНУ – це був час для здобуття досвіду, знань, які я й нині успішно застосовую. До слова, в педагогічному університеті на кафедрі зоології й досі одна з найбільших колекцій мушель, є й ентомологічна колекція, де зібрана понад сотня видів комах з усієї України, й мені приємно, що цей мій набуток служить новим поколінням студентства.

Кафедра медичної біології ТНМУ – це вже новий виток моєї наукової, педагогічної діяльності. 2016 року, коли щойно стартував українсько-польський проєкт з дослідження бореліозу, я влився до колективу та долучився до команди науковців ТНМУ. Була створена потужна лабораторія з вивчення кліщів і кліщових інфекцій, яку розмістили в адміністративному корпусі, запровадили дослідження ПЛР-методом, іншу лабораторну діагностику. Виявилося дуже цікавим поринути в цю діяльність як науковцеві, а згодом й напрацювання не забарилися. Було виявлено чимало людей, які колами ходили від одного спеціаліста до іншого, навіть не підозрюючи, що в них хвороба Лайма. До речі, мої колеги з педагогічного університету теж пройшли в нас обстеження й отримавши достовірний діагноз, розпочали адекватне, а не симптоматичне лікування, як це було раніше. Впродовж останніх шести років на нашій кафедрі створено дві ініціативні теми з дослідження кліщів і кліщових інфекцій, в яких взяли участь науковці кафедри. Вже третій рік проводимо дослідження кліщових інфекцій. Пандемія, а також повномасштабне вторгнення, певна річ, внесли свої корективи, відчутна нестача фінансування, але роботу не припиняємо.

– Мабуть, є у вас також особисті досягнення?

– Так, моя праця виявилася доволі продуктивною – видав понад 50 наукових статей з цієї проблематики, також підготував чимало виступів на науково-практичних конференціях, є патент на корисну модель. Вважаю чималим досягненням публікацію моїх досліджень у впливових міжнародних виданнях, які мають високий рейтинг, зокрема у виданні наукометричної бази Scopus, ще дві статті наразі у видавництві, незабаром вийдуть з друку. З колективом науковців провів серію дослідів, за результатами яких будуть внесені зміни до інструкцій використання деяких хімічних препаратів, які застосовують для боротьби з багатьма ектопаразитами, зокрема й кліщами. Приємно, що ця робота має не лише наукове значення, але й практичне застосування. Базуючись на наші дослідження, фахівці-інфекціоністи вносять й певні нововведення в настанови лікування бореліозу.

– Що захоплює вас поза межами лекційної аудиторії, лабораторії?

– Поза роботою все-таки робота, бо наразі готую докторську дисертацію й на це йде чимало часу. Взагалі ж я люблю працювати на природі, маємо дачну ділянку, де вирощую всілякі рослини. Плодові дерева є, а як же без саду, це для мене відпочинок і душі, і тіла, бо про фізичну форму теж треба дбати. Люблю читати художню літературу, взагалі любов до книжки в мене ще з дитинства. Не знаю, чи була в шкільній та сільській бібліотеці книга, яку ми б з моїм товаришем не прочитали.

ТОЧКИ ОПОРИ

– Що є вашою точкою опори?

– Сім'я. Це поза всілякими сумнівами. Надійним плечем для мене стала моя дружина – Валентина Ростиславівна, це лише кажуть про сильне чоловіче плече, але коли є дружина, яка в усьому підтримає та зрозуміє, то ти можеш зреалізуватися і як особистість, і як професіонал. Коли йшлося про навчання в аспірантурі в Києві, то я, звісно, вагався, бо ж сини підростали й стипендія аспірантська здогадуєтеся, яка на ті часи була, а дружина сказала тихо, але впевнено: «Йди!». Розуміння другої половинки – це те, що допомогло мені зреалізувати себе, дружина й на захист моєї кандидатської дисертації приїхала, бо їй не байдуже було те, чим я живу.

– То правду ж кажуть, що всі випробування витримають лише справжні почуття?

– Цілком погоджуюся з цією думкою. Наші почуття свіжі, як і тоді, коли я познайомився з Валентиною. Було це багато років тому на весіллі в мого товариша, я тоді працював у школі на Волині, а майбутня дружина мешкала в Збаражі. Далеченько було їздити, але невдовзі ми одружилися. Довелося змінити багато місць проживання, разом пережили важкі 1990-і, коли навчався в аспірантурі, то частина зарплатні йшла на експедиції та лабораторні дослідження, але витримали всі негоди, бо завжди разом.

– Діти пішли вашою стежкою?

– Не зовсім. Старший син Володимир також науковець, він кандидат географічних наук, викладає в Галицькому коледжі. Молодший Ігор – за фахом історик, має ще й економічну освіту, займався банківською справою, а зараз працює на одному з приватних підприємств. Сини не лише моя радість в житті, але й велика підтримка, я не соромлюся запитати в них поради, мені дуже цінна їхня думка. Коли отримав пропозицію щодо місця праці в ТНМУ та обдумував, як краще вчинити, то сини, не роздумуючи, порадили спробувати. Як відаєте, не помилилися.

– Що в житті для вас є джерелом натхнення?

– Мої четверо внуків. Увесь мій вільний час лише з ними. Діти та внуки – це те, що тримає та об'єднує будь-яку родину. Внуки не дають нам зупинятися, вони такі кмітливі, рухливі, що про старість не хочеться й гадати. Одним словом – це наше майбутнє. Тішуся їхнім успіхам, їхнім маленьким досягненням у школі.

– Що може подарувати вам емоційний заряд?

– Важко визначити, що в нинішні важкі часи може потішити, коли війна в Україні, як і всі переживаю, за тих хлопців і дівчат, які на передовій, намагаюся допомагати хоча б чимось. Звісно, є маленькі радощі, коли прибігають внуки, дарують такі рідні посмішки, це рятує від невтішних новин.

– Що для вас означає любити Бога, Україну?

Степан ПОДОБІВСЬКИЙ зі студентами 2 курсу ТНПУ ім. В. Гнатюка на занятті із зоології (2003 р.)

– Покладатися у своїх помислах на волю Всевишнього. Любити ж Україну – це служити своїй Батьківщині, виховувати молоде покоління, яке б теж принесло користь нашій державі.

– Яким правилом керуєтеся по житті?

– Про життєве кредо ніколи не думав, це надто пафосно, як на мене, а от щодо життєвих засад, то вони приходять тоді, коли йдеш самостійно визначеним шляхом. Зрозуміло, що не завжди він прямий та рівненький, почасти трапляються й вибоїни, треба й з гори спуститися, щоб потім знову піднятися на вершину, але ніколи не варто розчаровуватися чи опускати руки, а сподіватися, що все буде добре. Лише праця та власні зусилля допоможуть досягнути успіху. І це моє правило по житті.

Лариса ЛУКАЩУК

ОСНОВОПОЛОЖНИКОМ ЧЕСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ ТА БІОХІМІЇ БУВ УКРАЇНЕЦЬ

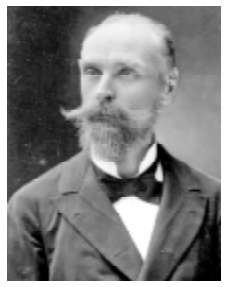

ДО 170-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО

15 травня відзначатимемо 170 років з дня народження Івана Горбачевського – видатного хіміка, біохіміка, гігієніста, епідеміолога, громадсько-політичного та освітнього діяча, академіка ВУАН, дійсного члена НТШ. Він, зокрема, у 28 років став всесвітньовідомим завдяки лабораторному синтезу сечової кислоти, був першим європейським міністром охорони здоров'я, очолював Карлів університет у Празі (Чехія) та Український вільний університет. Народився же Іван Горбачевський у с. Зарубинці (тепер – Збаразької громади), а вічний спочинок знайшов у чеській столиці.

Нині ім'я Івана Горбачевського носить Тернопільський національний медичний університет, а біля морфологічного корпусу постав пам'ятник цьому славетному краянину.

Газета «Медична академія» розпочинає відсьогодні публікувати розмаїті матеріали про життєвий, науковий шлях, громадсько-політичну діяльність Івана Горбачевського.

Виповнюється 170 років від дня народження професора Карлового університету, доктора медицини Івана Горбачевського, керівника інституту медичної хімії – історично першого чеського інституту медичної хімії. Подивимося, як сталося, що молодий українець став таким відомим у Чехії та заслужив на повагу не лише в медичній сфері, але й у політиці.

«На успіхах і прогресі природничих наук ґрунтується і життя, і хвилювання звичайного суспільства, і щастя нації, в лоні якої ці ревні науки мають культиваторів», – такими словами чеський фізіолог, анатом, біолог і філософ Ян-Євангеліста Пуркинє (1787-1869 рр.) уперше порушив питання про створення чеського університету та його медичного факультету на засіданні депутатів Чеського обласного збору 1864 року. Після багатьох років боротьби за чеський університет з другої половини 1860-х років, нарешті 1882-го єдиний університет Карла-Фердинанда був розподілений на чеський і німецький. Отож з початку 1883-84 навчального року існували також два медичних факультети в Празі. Перш ніж чеський медичний факультет міг урочисто розпочати свою діяльність 15 жовтня 1883 року, потрібно було подолати низку перешкод, багато з яких були усунені протягом подальших років. Однією з головних проблем була нестача відповідних людей на важливі посади керівників чеських інститутів і клінік, особливо в теоретичних галузях. Треба було шукати їх і за кордоном, крім інших обов'язкових умов, вони мали ще вміти читати лекції чеською мовою.

ПЕРЕМОЖЕЦЬ ПРОСЛУХОВУВАННЯ

Це був надзвичайно щасливий вибір – зайняти посаду керівника інституту медичної медицини, історично першого чеського інституту медичної хімії. Українець Іван Горбачевський, на той час 29-річний асистент медичного факультету Віденського університету, також подав заявку на оголошений конкурс і виграв цю посаду. Перед ним відкрилася можливість подальшої наукової та університетської кар'єри. Це сталося здебільшого завдяки професорові та доктору медичних наук Едуардові Альберту (1841-1900), керівнику першої хірургічної клініки у Відні (вважається одним з найвидатніших хірургів XIX ст.), педагогу, літературному критику, перекладачу, поету, меценату, політику й насамперед чеському патріоту, який спостерігав за подіями в Празі. 1883 року він зізнається своєму другові, директору гімназії в Роудніце Йозефу Черні: «Бачу, що я не принесу користі чеській літературі у своїй галузі. Мушу зробити щось наукове по-німецьки – але залишу це нашій нації... Нехай це веде молодь. Пітя, Майдл і Горбачевський – це гарний подарунок, який я отримав від чехів, може, їм вдасться виховати ще чехів».

Завідувачка кафедри фармакології з клінічною фармакологією, професорка Олександра ОЛЕЩУК і проректор з науково-педагогічної та лікувальної роботи ТНМУ Степан ЗАПОРОЖАН відвідали могилу Івана Горбачевського в Празі

СИНТЕЗ СЕЧОВОЇ КИСЛОТИ

Молодий, успішний вчений приніс міжнародну славу на своє нове місце роботи, особливо серед хіміків-органіків, адже він був першим у світі, хто синтезував сечову кислоту 1882 року шляхом нагрівання суміші сечовини (сечовина, діамід вугільної кислоти) та глікоколю (гліцин, амінооцтова кислота). У людини ця кислота та її солі (урати) є кінцевим продуктом розпаду пуринів, які є одними з основних структурних компонентів нуклеїнових кислот (ДНК, РНК); вони суттєво беруть участь (серед іншого) в антиоксидантному захисті організму від небезпечної дії радикалів кисню. Престижний британський науковий тижневик Nature, який приділяє увагу чеській науці з часу свого заснування 1869 року, назвав відкриття Івана Горбачевського найважливішим з часів попереднього методу отримання сечовини шляхом нагрівання водного розчину неорганічного ціанату амонію. (Першим, хто ввійшов до історії хімії, отримавши органічну сполуку з неорганічних речовин, був відомий німецький хімік Фрідріх Волер (1800-1882). Але оскільки Горбачевському не вдалося синтезувати сечову кислоту, його відкриття спочатку сприйняли дуже обережно.

МІЖ ГАЛИЧИНОЮ, ВІДНЕМ І ПРАГОЮ

Іван Якович Горбачевський (за часів Австро-Угорщини та Першої Чехословацької республіки Йоганн, Іван або Ян Горбачевський) народився 1854 року в родині греко-католицького священника в Зарубинцях біля Збаража на Тернопільщині, яка в той час входила до складу австрійської східної Галичини. Після навчання в німецько-польськомовній школі в рідному селі, в гімназії у Тернополі здобув вищу освіту на медичному факультеті Віденського університету. Він залишився в своїй alma mater і незабаром став асистентом проф. Ернста Людвіга в лабораторії прикладної медичної хімії (1880-1883). Тут він присвятив себе хімічним дослідженням, особливо вивченню альбуміноїдів та еластинів. Свою першу наукову працю про нервову систему він опублікував 1874 року, будучи ще лікарем. У його професійних працях і листуванні часто зустрічаються українська, польська, німецька, а також чеська мови. Покинувши Відень 1884 року, він незабаром був призначений ординарним професором Чеського Карлового університету, де працював викладачем у галузі медичної хімії до 1917 року.

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА

Весь цей час він займався науковою роботою в новоствореному інституті медичної хімії Карлового університету, який також очолив. Хоча він завжди дотримувався однієї теми – сечової кислоти, її утворення та функції в організмі людини – загальний обсяг його дослідницької роботи був значним. У бібліографії опублікованих праць, окрім багатьох більш коротких оригінальних робіт, є передусім 40 найменувань фундаментальних досліджень, значну частину яких складають монографії в галузях синтетики, аналітики, фізіологічні, клінічні, харчові, токсикологічні, термінологічні та підручники. Його педагогічна діяльність представлена тритомним підручником «Медична хімія», виданим у чотирьох томах у 1904-1908 роках, який понад двадцять років служив студентам медичних факультетів і практикувальним лікарям. У ньому він по-сучасному об'єднав знання із загальної хімії та прикладної медичної хімії. Сам читав лікарям і майбутнім фармацевтам лекції з фармакології та судової хімії; тому його також називають одним із засновників чеської біохімії. Він був учителем низки пізніше відомих лікарів і вчених, як-от професори Форманек, Лауфбергер, Силлабі, Кукула, Гашковець, Кабрхель, Геверох і Гамсік. Йому неодноразово довіряли посаду декана медичного факультету, на 1902-1903 навчальний рік він навіть став ректором Карлового університету. 1900 року домігся того, що його власна галузь, медична хімія, стала обов'язковим предметом, закріпленим в іспитовому положенні. Висока оцінка його наукової діяльності виявилася не лише в почесному членстві у важливих чеських та українських товариствах (Королівське чеське товариство наук, Наукове товариство імені Шевченка, Всеукраїнська академія наук), а й обіймав чимало громадських і політичних посад. 1899 року його покликали до Ради охорони здоров'я Чеського королівства, а звідти 1906-го до Вищої ради охорони здоров'я Відня. З 1909 року Іван Горбачевський призначений довічним членом Палати лордів.

ВСТУП В АКТИВНУ ПОЛІТИКУ

Професор Горбачевський був вірним слугою 50-мільйонної багатонаціональної Австро-Угорської монархії. Тим не менше, його участь в офіційній державній політиці незадовго до краху монархії після поразки в Першій світовій війні була несподіванкою для багатьох чехів. 1917 року він прийняв пропозицію нового імператора Карла I і став – як перший українець в історії та представник українського націоналістичного руху в еміграції – міністром без портфеля у віденському уряді із завданням підготовки створення нового відділу охорони здоров'я. Через рік він був офіційно призначений міністром охорони здоров'я та обіймав цю високу посаду до листопада 1918 року. Іван Горбачевський не погоджувався зі створенням Чехословацької Республіки як незалежної держави й залишився у Відні після перевороту в листопаді 1918 року. Там він читав лекції в Українському вільному університеті, який заснувала на початку 1921 року група антикомуністичних студентів, академіків та інших емігрантів з України. Завдяки щедрій пропозиції президента Республіки Томаша Масарика та підтримці уряду Чеської Республіки український еміграційний осередок невдовзі переїхав до Праги, яка стала світовим центром українських емігрантів. Тут знайшли новий гідний дім усі, хто боровся за вільну Україну. Після переведення українського університету до Праги, з ним повернувся також Іван Горбачевський. Оскільки він був демократом за своєю природою та давнім другом професора Масарика (за словами Карела Чапека, Горбачевський був одним з небагатьох людей, які могли відвідувати його як президента в будь-який час без попередження), Іван Якович, зрештою, погодився зі створенням Чехословаччини. У 1920-х роках він був ректором Українського університету та працював у ньому почесним професором до 1939 року.

Професор судової хімії та токсикології Еміль Шваґр 1951 року згадував свого вчителя зі словами: «Його висока постать зі схиленою над партою головою мовчки повертала бородате обличчя, з якого дивилися допитливі й дещо відсутні очі. Іноді доводилося чекати, доки він обернеться та заговорить своєю специфічною чеською мовою, з трохи іноземними акцентами й дещо незвичною вимовою, яка була загальновідома в деяких його висловлюваннях, що збереглися в традиціях і сьогодні».

24 травня 1942 року Івана Горбачевського не стало. Похований з родиною у Празі на цвинтарі Шарка біля церкви Св. Матея.

Юлія ІВАНЧОВА,
лікарка
м. Прага (Чехія)

ЯК ЗБЕРЕГТИ ГРУДНЕ ВИГОДОВУВАННЯ В КРИЗОВИХ СИТУАЦІЯХ

Кризові ситуації – це події, які загрожують безпеці, здоров'ю або життю великих груп людей, як правило, на великій території. Вони можуть бути викликані стихійними лихами (повінню, значною пожежею, землетрусом, епідемією) або діяльністю людини – війною, терористичним актом, радіоактивним забрудненням чи масштабним виходом з ладу критичної інфраструктури. Такі ситуації пов'язані з важким доступом до води, їжі та енергії, відсутністю притулку, перенаселеністю евакуаційних таборів, поганими гігієнічними умовами та обмеженим доступом до медичної допомоги.

Нині розроблено багато документів і рекомендацій щодо безпечного годування немовлят і дітей раннього віку в кризових ситуаціях. Найбільше значення має документ, підготовлений ВООЗ «Годування дітей грудного та раннього віку в надзвичайних ситуаціях», за яким рекомендують підтримувати виняткове грудне вигодовування дітей до 6-місячного віку та продовжувати його до дворічного віку й більше. Щоб сприяти практиці грудного вигодовування у медичних закладах, ВООЗ та ЮНІСЕФ запропонували «10 кроків задля успішного грудного вигодовування» (відомі, як ініціатива «Лікарня, доброзичлива до дитини»). Цих настанов треба дотримуватися, як і потрібно забезпечити лактаційний догляд матерям з груп ризику та обмежити застосування замінників грудного молока ситуаціями, коли відбувається природне вигодовування (грудне вигодовування, давання зцідженого молока, молока з банків грудного молока, релактація (відновлення грудного вигодовування після переривання). Не менш важливими є питання щодо безпечного годування дітей, яких не годують груддю.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну викликало у багатьох європейських країнах, особливо у Польщі, активну допомогу як державних інституцій, так і закладів охорони здоров'я, а також некомерційних організацій, які займаються просуванням грудного вигодовування в широкому розумінні (безкоштовна допомога в лактації жінкам-біженкам, підготовка брошур та інформаційних матеріалів українською мовою, тренінги для медичного персоналу). Велика війна в Україні також спонукала міністра охорони здоров'я Польщі призначити групу для підготовки стратегії харчування немовлят і дітей раннього віку в кризових ситуаціях на основі документу ВООЗ адаптованого до умов країни. Автори стратегії детально розписали організацію та завдання всіх учасників опіки матері й дитини.

Основним завданням медичного персоналу, який надає допомогу в пологових будинках та амбулаторних клініках, є: створення належних умов для грудного вигодовування відповідно до принципу – primumnonocere (не порушувати фізіологію), раннє розпізнавання труднощів і надання підтримки, коли це необхідно.

У кризовій ситуації необхідно підтримувати природне вигодовування на кожному етапі, наскільки дозволяють умови та обставини. Слід захищати та заохочувати ранній початок винятково грудного вигодовування для всіх новонароджених. Основне значення мають такі заходи: контакт «шкіра до шкіри» після народження, оптимальна тривалість >=2 годин, грудне вигодовування в першу годину після народження, догляд за новонародженими методом «кенгуру» та постійне спільне перебування матері з дитиною. Матерям треба допомогти знайти зручне положення для годування, яке дозволить дитині правильно захопити сосок та ефективно смоктати. При передчасних пологах, якщо безпосереднє грудне вигодовування неможливе, матері передусім необхідно створити умови для регулярного зціджування молока та можливість годувати дитину.

У рамках базової освіти маму необхідно навчити, як:

1. розпізнати симптоми голоду та ситості в новонародженого – дитину потрібно прикладати до грудей щоразу, коли вона сигналізує про голод;

2. слідкувати за ефективністю вигодовування – чи отримує дитина потрібну кількість молока, оцінюючи кількість мокрих пелюшок і випорожнень, а також контролюючи приріст маси тіла відповідно до норм за статтю, віком і масою тіла при народженні, що є об'єктивним показником ефективності годування;

3. годувати дитину за універсальною схемою, що забезпечує належну стимуляцію лактації – 8-12 годувань на добу залежно від потреби дитини або матері, в тому числі >=1 годування на ніч;

4. утримувати дитину біля однієї груді у середньому 15 хвилин, спорожнивши одну грудь, можна запропонувати малюкові іншу грудь і почати з неї наступне годування;

5. варто зазначити, що кожна дитина має індивідуальний ритм і тривалість годування, тому тривалість і кратність годувань залежить від індивідуальних особливостей дитини;

6. дотримуватися елементарних правил гігієни під час годування – часте миття рук, особливо перед годуванням (або їх дезінфекція), миття грудей під час туалету всього тіла, змащування сосків молоком після кожного годування;

7. правильно прикладати дитину до грудей, що запобігає недоїданню, вираженій жовтяниці та необхідності догодовування дитини, тобто проблемам, які становлять загрозу здоров'ю або життю дитини;

8. правильне годування також запобігає ускладненням у матері – пошкодження сосків, набряк, запалення, абсцес грудей, зниження скорочення матки та збільшення крововтрати.

СПЕЦИФІКА ЛАКТАЦІЙНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Основні поради можуть надавати як медичний персонал (лікарі, акушерки, медсестри), так і немедичний персонал (матері, які взаємно підтримують одна одну, або соціальні працівники).

До складу бригад кризового втручання повинні входити консультанти з лактації, яким слід довірити догляд за матерями з груп ризику та жінок із серйозними труднощами годування. Всім вагітним і жінкам, які нещодавно народжували, повинна бути надана можливість отримати консультацію. Важливо створити середовище, сприятливе для грудного вигодовування, популяризуючи належні практики та тримати під контролем використання замінників грудного молока. Поширення молочних сумішей під час кризи, не маючи інформації про потреби немовлят, може негативно вплинути на матерів, які можуть ефективно годувати грудьми, та вплинути на їх лактацію.

Встановлено, що неконтрольоване розповсюдження замінників грудного молока збільшує частоту діареї в немовлят. Правила розповсюдження молочних сумішей базуються на положеннях Міжнародного кодексу маркетингу грудного молока та відповідних резолюцій Всесвітньої організації охорони здоров'я. Ці продукти мають надаватися відповідно до індивідуальних потреб немовлят, непомітно та не відмовляючи жінок від грудного вигодовування. Їх не можна рекламувати чи представляти будь-яким чином як такі, що допомагають у лікуванні.

Відповідальність за безпечне харчування дітей несуть державні медичні установи, а не виробники дитячого харчування. Всі дії державних установ у цьому питанні мають бути прозорими та вільними від комерційного впливу.

За звичайних обставин консультування з питань лактації зосереджується на навчанні сім'ї щодо фізіології годування, розвитку дитини та її потреб у харчуванні (лише грудне вигодовування та розширення раціону). Однак у кризових ситуаціях передусім необхідно враховувати виклики та загрози, з якими можуть зіткнутися жінки, ускладнюючи грудне вигодовування. Підготовка матерів до таких ситуацій знижує ризик проблем і припинення грудного вигодовування.

Серед можливих загроз і викликів:

– погане самопочуття дитини внаслідок недоношеності, неправильного харчування, діареї – малюки можуть бути занадто слабкими, щоб ефективно смоктати молоко з грудей; у таких ситуаціях необхідно зціджувати молоко та годувати дитину;

– поганий стан здоров'я матері (інвалідність через травми, недоїдання, втома, неадекватні санітарні умови) – матері можуть відчувати труднощі з доглядом і годуванням своїх дітей, що може призвести до менш частих і коротких годувань та меншої чутливості до сигналів голоду; іноді необхідно безпосередньо допомогти матері зі зціджуванням молока;

– поганий психічний стан матерів через психічну травму, втрату близьких, занепокоєння щодо задоволення основних потреб, таких, як їжа, вода, притулок, втрата доступу до медичної допомоги, відсутність підтримки сім'ї, матері під час стресу можуть мати труднощі з реагуванням на потреби дитини, доглядом, навчанням годування (режим виживання), блокуванням рефлексу надходження молока під час стресу; занепокоєння матері викликає занепокоєння в дитини та частіші вимоги отримати молоко, особливо вночі, що зазвичай викликає у матерів занепокоєння щодо недостатньої кількості молока;

– розлучення матері та дитини, наприклад, під час епідемії, викликаної невідомим мікроорганізмом (практикувалося в Китаї та Польщі на початку пандемії COVID-19 2020 року); відсутність першого контакту та близькості матері й дитини порушує процес грудного вигодовування, що призводить до збільшення кількості дітей, яких не годують грудьми; зціджування, зберігання та транспортування молока можуть перевищувати можливості матері, діти позбавлені імунологічного захисту жіночого молока;

– порушення повсякденного ритму життя внаслідок частих пересувань, необхідності тривалого очікування на пунктах роздачі (наприклад, їжі), необхідності догляду за старшими дітьми та іншими членами сім'ї; матерям важко реагувати на потреби немовляти й вони можуть бути піддані тиску з боку родичів та оточення, щоб припинити грудне вигодовування, яке сприймається як обтяжливе для матері.

Ольга ФЕДОРЦІВ,
професорка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ

ДАЛІ БУДЕ

ДЕМЕНЦІЯ, ЗДОРОВИЙ МОЗОК ТА ЇЖА

Чи є в світі людина, яка б не хотіла жити довго та при гарному самопочутті? Одначе не всім це вдається. Сучасна індустрія «антиейдж» медицини створила чимало інструментів продовження життя та ще й при здоровому глузді. Але чи всі вони ефективні? Як не помилитися та не потрапити на гачок маркетингових маніпуляцій? Голова правління Асоціації дієтологів України, професор Національного університету біоресурсів і природокористування України Олег Швець стверджує, що найкращі ліки від старіння – здоровий спосіб життя, збалансоване харчування, фізична активність і відмова від споживання алкоголю та куріння. Це й є економічно прийнятні та надзвичайно ефективні «технології» антистаріння.

Розгадування головоломок, ігри для покращення пам'яті, відвідування уроків і читання – заняття, до яких часто звертаються, щоб зберегти свій мозок гострим. Дослідження стверджують: те, що ви їсте, як часто тренуєтеся та тип вправ, які робите, можуть допомогти знизити ризик деменції більшою мірою, ніж вважалося раніше. Багато даних свідчать про те, що фізичні вправи та дієта корисні для мозку незалежно від віку та можуть запобігти або допомогти уповільнити когнітивні зміни.

Отож, яким має бути харчування людини, що вирішила змінити свій раціон на більш корисний та здоровий, з погляду дієтолога?

– Це харчування, що захищає серце, – багато цільнозернових, овочів і фруктів та мало насичених жирів, цукру, солі й ультраоброблених продуктів, – каже пан Олег. – Таке харчування ще й захищає мозок. Здорова серцево-судинна система забезпечує хороший приплив крові до мозку та знижує ризик високого кров'яного тиску, інсульту та деменції.

Дослідження засвідчують, що дві моделі харчування – середземноморська дієта та дієта MIND (Mediterranean-DASH Intervention for Neurodegenerative Delay, по суті, комбінація двох здорових для серця планів харчування, середземноморської та DASH-дієти) – можуть допомогти запобігти погіршенню когнітивних функцій. Обидві моделі засновані на споживанні переважно рослинної їжі (фруктів, овочів, цільного зерна, бобів, горіхів), оливкової олії, риби та птиці. Основна відмінність між ними полягає в тому, що дієта MIND наголос ставить на певних продуктах, як-от ягоди та листова зелень.

Люди, які дотримуються такого харчування, мають менший ризик розвитку деменції порівняно з тими, хто цього не робить. Наприклад, люди, які надавали перевагу середземноморській дієті, мали на 23 відсотки менший ризик деменції відповідно до дев'ятирічного дослідження понад 60 тисяч чоловіків і жінок, опублікованого торік у BMC Medicine.

Дослідження дієти MIND, яке обнародували 2015 року науковці з університету в Чикаго та яке все ще проводять, засвідчило, що люди похилого віку, які цілковито дотримуються цієї дієти, мають на 53 відсотки менший ризик розвитку хвороби Альцгеймера. Навіть ті, хто частково дотримувався дієти MIND, помітили зниження ризику на 35 відсотків.

Зрозуміло, що лише їжа не покращить когнітивні функції магічним чином. Але є продукти, що більше пов'язані із загальним здоров'ям мозку, зауважує Олег Швець. Це насамперед – здорові жири, моно- та поліненасичені жири, що містяться в таких продуктах, як авокадо, оливки, горіхи, насіння та оливкова олія, захищають від хвороб серця й інсульту, факторів ризику хвороби Альцгеймера. Омега-3 жирні кислоти, що містяться в морепродуктах, волоських горіхах, чіа та насінні льону, можуть уповільнити старіння мозку. Результати деяких досліджень демонструють, що споживання Омега-3 жирних кислот з їжею може допомогти знизити рівень бета-амілоїду, білка, який утворює згустки в мозку людей із хворобою Альцгеймера.

Наступна умова – вживання продуктів, які містять флавоноїди, що є потужними антиоксидантними сполуками. Це переважно ягоди. Велике дослідження 2021 року, опубліковане в Neurology, продемонструвало, що люди, які споживали найбільше флавоноїдів, на 19 відсотків рідше повідомляли про погіршення когнітивних функцій, ніж ті, хто їв менше продуктів, багатих на флавоноїди. Ягоди, зокрема, захищають клітини мозку від шкідливого окислювального стресу та допомагають покращити пам'ять. До слова, флавоноїди містять також чай і темний шоколад.

Для здоров'я вашого мозку дієтолог рекомендує вживати зелені листові овочі, бо вони багаті на поживні речовини. Серед них – каротиноїди, вітамін К і флавоноїди, що мають протизапальні та антиоксидантні властивості. Нещодавнє дослідження дієти MIND показало, що люди, які їли сім або більше порцій листової зелені (пів склянки вареної або 1 склянка сирої) на тиждень, мали рівень амілоїдних бляшок, подібний до тих, що в людей на 19 років молодше. Наступні важливі продукти у здоровому харчуванні – бобові. З'ясувалося, що 250 грамів вареної сочевиці містить 16 грамів клітковини, нуту – майже 13 грамів, квасолі – 11 грамів. Денна норма становить рослинних харчових волокон становить 28 грамів для жінок і 35 г – для чоловіків. За результатами дослідження літніх людей 2022 року, опублікованому в American Journal of Medicine, зі збільшенням споживання клітковини зростали й показники в тесті на роботу мозку, який вимірював обробку інформації, увагу та пам'ять.

Іншими добрими джерелами клітковини є фрукти, овочі та цільні зерна. Отримання достатньої кількості клітковини також допомагає підтримувати здорову вагу, балансує рівень цукру в крові та покращує здоров'я серця.

Клітковина підтримує здоровий мікробіом, сукупність корисних бактерій, що живуть у травній системі. Наявність достатньої кількості цих корисних бактерій має вирішальне значення, адже їх діяльність створює коротколанцюгові жирні кислоти, що взаємодіють з рештою органів, у тому числі з мозком. Деякі дані засвідчують, що люди з хворобою Альцгеймера мають інший мікробіом, ніж ті, в кого його немає Дослідники вивчають, чи є баланс бактерій у кишківнику причиною чи наслідком захворювання. Якщо це причина, то зміна мікробіому відіграє суттєву роль.

За порадою дієтолога варто звернути увагу на жовтки, вони багаті на холін, що важливо для пам'яті та інших функцій мозку. У дослідженні 2019 року за участю майже 500 людей, опублікованому в American Journal of Clinical Nutrition, кожні 50 міліграмів щоденного споживання фосфатидилхоліну були пов'язані зі зниженням ризику деменції на 10 відсотків. Яйця були основним джерелом фосфатидилхоліну в раціоні учасників. У великому яйці міститься 168 мг холіну, майже 70 відсотків якого становить фосфатидилхолін.

Які ж продукти заважають ментальному та когнітивному здоров'ю? Найперше тут важливо, за порадами фахівця, скоротити споживання продуктів з високим рівнем обробки. Вони містять такі складники, як кукурудзяний сироп з високим вмістом фруктози, емульгатори, барвники, ароматизатори та консерванти, або мають високий вміст доданого цукру чи натрію. Наприклад, газовані солодкі напої, хлібобулочні вироби, солодкі пластівці та м'ясні делікатеси.

Отримання лише 20 відсотків калорій з високооброблених продуктів було пов'язано зі швидшим на 28 відсотків темпом зниження когнітивних функцій порівняно з меншим споживанням. Про це свідчать дані восьмирічного дослідження понад 10 тисяч чоловіків і жінок віком від 35 до 74 років, опублікованого торік у JAMA Neurology. Інше дослідження, результати якого з'явилися в журналі Neurology, продемонструвало, що люди віком 55 років і старші, які дотримувалися харчування з високим вмістом обробленої їжі, мали приблизно на 25 відсотків більше шансів на розвиток деменції, ніж ті, хто їв мало цих продуктів. Але є й добра новина: ті, хто протягом 10-річного дослідження зменшив споживання продуктів з високим ступенем обробки на 10 відсотків, мали на 19 відсотків менше шансів отримати деменцію.

І щодо фізичних навантажень: регулярна фізична активність здатна покращити здоров'я мозку багатьма способами. Зокрема, зменшуючи такі чинники ризику розвитку деменції, як діабет і серцеві захворювання.

За аналізом 21 дослідження 2023 року, що був опублікований у Міжнародному журналі досліджень навколишнього середовища та громадського здоров'я, можна дійти висновку, що фізичні вправи (як аеробні, так і силові) покращують когнітивні функції літніх людей незалежно від їхнього поточного когнітивного статусу. Дослідники припускають, що фізична активність допомагає, заохочуючи ріст нових нейронів і кровоносних судин у мозку, борючись із запаленням і покращуючи пластичність, тобто здатність мозку змінюватися та адаптуватися.

Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує займатися аеробними вправами (ходьба, їзда на велосипеді або плавання) від 150 до 300 хвилин на тиждень, а також принаймні двічі на тиждень – силовими тренуваннями.

Заняття, які передбачають вивчення певної послідовності рухів, можуть бути особливо корисними для уповільнення прогресування деменції в тих, хто має легкі когнітивні порушення. Підсумки невеликого дослідження літніх людей з цим захворюванням, що були опубліковані 2020 року в Journal of Alzheimer's Disease, засвідчили: ті люди, які займалися хореографічними аеробними танцями по години двічі на тиждень протягом 12 тижнів, покращили пам'ять вербального розпізнавання більше, ніж ті, хто займався фізіотерапевтичними вправами. Такі види діяльності, як танці або тай-чі, також тренують баланс, навичку, яка погіршується з віком і початком деменції.

Лілія БАСК

СЛОВО ПРО ФАХІВЦЯ

СТОМАТОЛОГ ВАСИЛЬ ЛИСОГОР: «КОЖНИЙ ПАЦІЄНТ, ЯКОМУ ВДАЛОСЯ ДОПОМОГТИ, – МІЙ ДОСВІД І МАЛЕНЬКА ПЕРЕМОГА»

Сьогодні в усьому світі відзначають міжнародний день лікарів, які дарують нам гарну посмішку. Так, це стоматологи. 20 років у нашому університеті готують фахівців за цією спеціальністю. Багато з них створили вже власну справу, хтось трудиться в приватній мережі, але найголовніше – всі вони надають якісну стоматологічну допомогу.

З випускником стоматологічного факультету ТНМУ Василем Лисогором познайомилася майже випадково. Була субота, вихідний день, коли більшість клінік взагалі зачинена, але мій зуб цього не розумів, розболівся так, що несила було терпіти. На щастя, пан Василь мав ургенцію й допоміг не лише втамувати біль, а й врятувати мій зуб.

Коли ж больові відчуття минули та з'явилося трохи часу, вирішила познайомитися ближче, цікавило, як учорашньому випускникові поталанило влаштуватися на роботу в приватну клініку та що для цього потрібно. Можливо, нашим студентам у майбутньому стане в нагоді його досвід.

ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЇ ЛІКАРЯ РОЗПОЧАВСЯ ІЗ СІМ'Ї

Кажуть, що велику роль у виборі професії відіграє сім'я. «Так було й у випадку Василя Лисогора. Його батько – ветеринар, тож допомагав йому лікувати тварин, багато часу проводив у клініці, а також виїздив разом з ним до хворих «пацієнтів». Ніякого примусу не було, навпаки, Василю подобалося спостерігати, як тато рятує братів наших менших. Десь у дев'ятому класі тато вже доручав синові більш складні процедури – стерилізацію поросят. «Такі «подвиги» дозволили виховати в собі необхідні й для лікаря якості», – стверджує.

У дев'ятий клас Василь уже не пішов, вирішив спробувати себе у стоматології, чомусь сподобалася саме ця спеціальність. Вступив до Шепетівського медичного училища за фахом «Зубний лікар». І каже, ще більше переконався, що обрав саме свою професію. Згодом настав 2013 рік – час реформ і змін у нашій охороні здоров'я, з'явилася можливість отримати диплом нової на той час спеціальності – зубного гігієніста. Відтак з'явився шанс вступити одразу на другий курс стоматологічного факультету Тернопільського медичного університету. З однокурсниками теж поталанило, бо мав нагоду вчитися зі здібними, цілеспрямованими та наполегливими людьми. Тепер вони працюють в усіх куточках України. Коли ж настав час інтернатури, то проходив навчання в одній з найкращих клінік – відділенні хірургічної стоматології Тернопільської обласної лікарні під керівництвом високопрофесійних наставників. Вчитися у блискучих фахівців хірургічної стоматології – професора Ярослава Петровича Нагірного та завідувача відділення Олега Івановича Дзіха було справжнім подарунком долі, адже в них великий досвід практичної роботи, складних оперативних втру-

чань. Вони скрупульозно ставляться до своїх професійних обов'язків та чуйно й відповідально до пацієнтів.

«Я легко увійшов у насичений ритм роботи стаціонару завдяки доцентці кафедри хірургічної стоматології нашого університету Наталії Степанівні Гутор, яка ще в університеті скеровувала нас до практичної роботи, відкривала всі тонкощі хірургії, мотивувала до активного навчання. Наш університет з впевненістю можу рекомендувати для навчання всім, хто ще вагається, тут є чому й у кого повчитися, головне – мати здорові професійні амбіції та терпіння», – каже Василь Лисогор.

«PRIMUM NON NOCERE» – НЕ НАШКОДЬ!

Проходити таку школу було нелегко, але надзвичайно цікаво, це був час входження у професію. Нині за плечима Василя Лисогора – 15 тисяч годин практичної роботи зі стоматологічним мікроскопом. Всі види стоматологічних послуг він проводить з використанням операційного мікроскопа, це дає можливість слідувати головному правилу кожного лікаря «Primum non nocere» – не нашкодь!!!

«Пригадую перший видалений зуб, мені тоді було років з п'ятнадцять. Зараз такі видалення проводять цілком по-іншому, бо одразу треба вирішити, чим замінити втрачений зуб, тобто що на цьому місці буде стояти – імплант чи місток. Для доброго результату потрібно зберегти максимум кістки та ясен і запобігти таким процесам, як резорбція та рецесія. Для цього я впровадив у свою практику найсучасніші методи та технології, на кшталт атравматичного видалення та консервації лунки», – ділиться напрацюваннями лікар.

Стоматологія, як і медицина загалом, не стоїть на місці та постійно розвивається, тому все частіше з'являються нові технології, розширюється доказова база й важливо тримати руку на пульсі, щоб надавати якомога ефективнішу допомогу. Займає цей фах і перші позиції щодо професійної конкуренції, створює жорсткі умови для пошуку робочого місця, хоча водночас спонукає до повсякчасного навчання.

«Постійне прагнення вдосконалення мотивує відвідувати багато різних курсів, форумів, конференцій. Свого часу я закінчив Київську академію післядипломної освіти за фахом «Щелепно-лицева хірургія». Наразі навчаюся за напрямком «Ортодонтія», – зазначає Василь Лисогор.

У приватну практику він прийшов уже з певним багажем знань і практичними вміннями. Тут його вчителем і наставником став Микола Петрович Дутчак. Це вмілий менеджер, добра людина, з якою приємно працювати, професіонал.

На майбутнє лікар теж має плани – наразі готується під керівництвом доцентки Тернопільського медичного університету Катерини Дуди до написання кандидатської дисертації щодо лікування безнадійних зубів.

У Міжнародний день стоматолога Василь Лисогор вітає всіх причетних до цього свята – своїх колег, наставників, викладачів і зичить їм професійного та життєвого успіху. Майбутнім стоматологам бажає не втрачати жаги до навчання: «Стоматологія – складна наука, яка потребує величезної кількості знань, відпрацювання мануальних навичок для роботи із зубощелепною системою. Не розчаровуйтеся за невдач, а беріть відповідальність на себе, це допоможе зростати в професії та досягати нових вершин. Все буде Україна!».

Лариса ЛУКАЩУК

ОБ'ЄКТИВ-О

Студентки медичного факультету

Анна ІВАНКЕВИЧ, Галина КОНДРАТЮК, Анастасія НАЗАРОВА, Ілона ГАВРИШКІВ-ЛАЗОРКО

Світлина Миколи ВАСИЛЕЧКА

УШАНУВАННЯ ГЕРОЇВ КРУТ

«ЦЕ БУЛА ГЕРОЇЧНА ТА ВОДНОЧАС ТРАГІЧНА ПОДІЯ»

Студенти кураторських груп разом з викладачами кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки взяли участь у заході, присвяченому річниці пам'яті Героїв Крут. Ініціатором події стала бібліотека-музей «Літературне Тернопілля».

Як підкреслила лекторка зустрічі, старший науковий співробітник Тернопільського обласного краєзнавчого музею Любов Левенець: «Бій під Крутами – це героїчна та водночас трагічна подія. Вона знаменувала початок нової епохи національного пробудження українців, усвідомлення права жити на власній землі та святого обов'язку – боронити її».

Аби підготувати доповідь, потрібно було не лише ознайомитися та опрацювати велику кількість архівного матеріалу, листувань і спогадів сучасників тієї трагічної події та деяких уцілілих учасників. Слід було мати у серці незбагненну любов до молодого покоління, аби так натхненно оповідати про цей період. Не раз у присутніх щемило серце від уяви про те, що відбулося далекого 1918 року. Відданість молодого українського керівництва своїм підлеглим безпосередньо на полі бою, непорушна стійкість і вражаюча єдність українських юнаків, і ріки крові, які зачервонили той січень…

І зараз московські кривдники використовують звірські методи війни, і зараз гинуть кращі сини й доньки України. Берегти пам'ять про полеглих минулого й сьогодення – необхідно для того, аби знати ціну свободи, яка дається такою великою ціною знову.

Наталія ВОЛОТОВСЬКА, доцентка кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки

«МАЄМО ФОРМУВАТИ СВІДОМІСТЬ НАЦІЇ ЧЕРЕЗ ВАЖЛИВІ МОМЕНТИ ЇЇ МИНУЛОГО»

Студентки медичного факультету Ангеліна Лотоцька (ММ-213) та Марія Соломахіна (ММ-313) за активної підтримки ГО «Центурія» організували лекцію-вшанування, присвячену Дню пам'яті Героїв Крут. Цей захід відобразив єдність і відданість студентів ідеї вшанування українських героїв та збудження національної свідомості серед молоді.

Спільно з доцентом кафедри медицини катастроф і військової медицини Віктором Шацьким, який підтримав ініціативу, студенти університету прослухали пізнавальну лекцію про бій під Крутами та дізналися більше про історію рідного краю. Лектор з молодіжної патріотичної організації «Центурія» вправно демонстрував геополітичні карти тодішніх часів студентам-медикам, оперуючи маловідомими, але надзвичайно важливими фактами та інформацією, яка зацікавила кожного слухача в залі.

«Ми повинні формувати свідомість нації через важливі моменти її минулого» – зазначили організаторки заходу.

Такі заходи дають змогу об'єднати молодіжну університетську спільноту навколо важливої тематики й плануються у майбутньому.

Марія СОЛОМАХІНА

ВИЗНАННЯ

ТНМУ – ПЕРШИЙ СЕРЕД МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ ЗА МІЖНАРОДНИМ РЕЙТИНГОМ WEBOMETRICS

Наш університет учергове здобув перше місце серед медичних вишів України в престижному міжнародному рейтингу Webometrics Ranking of World's Universities. Це визнання підкреслює прагнення ТНМУ до високих стандартів академічної професійності та якості й утверджує роль вишу як лідера в сфері медичної освіти і науки України.

Рейтинг Webometrics укладається з 2004 року задля аналізу наукового потенціалу вишів, їх відкритості та готовності до обміну науковими й культурними здобутками, академічної присутності закладів вищої освіти в інтернет-просторі. При визначенні позиції в рейтингу враховуються такі показники:

– Excellence (40 %) – кількість статей науковців університету серед перших 10 % найцитованіших у кожній з 27 дисциплін повної бази даних;

– Openness (10 %) – кількість цитувань у Google Scholar від найцитованіших 310 авторів (без урахування 20 топ-науковців);

– Impact (50 %) – кількість зовнішніх мереж, що посилаються на вебсторінки закладу.

Розробником рейтингу Webometrics є Іспанська національна дослідницька рада, яка за допомогою науково обґрунтованої моделі оцінює всі аспекти діяльності ЗВО – наукову, навчальну, культуру, соціальну, спортивну тощо.

Успіх ТНМУ в рейтингу відображає зусилля всієї академічної спільноти, викладачів і студентів щодо підвищення якості навчання, розвитку новаторських програм і досягнення високих наукових результатів. Перше місце в рейтингу є підтвердженням прагнення університету надавати відмінну освіту та виховувати майбутніх лідерів у всіх сферах.

ТНМУ буде й надалі ставити наголос на якості освіти, інноваціях, дослідженнях і забезпеченні студентів найкращими можливостями для успіху.

Прессслужба ТНМУ

ОГОЛОШЕННЯ

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ *ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ ПОСАД:*

НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– доцента закладу вищої освіти кафедри функціональної і лабораторної діагностики – 1 посада;

– доцента закладу вищої освіти кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією – 1 посада;

– доцента закладу вищої освіти кафедри загальної хірургії – 1 посада;

– доцента закладу вищої освіти кафедри психіатрії, наркології та медичної психології – 1 посада;

– доцента закладу вищої освіти кафедри внутрішньої медицини № 1 – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук або вчене звання доцента чи старшого дослідника (старшого наукового співробітника);

стаж науково-педагогічної роботи не менше 4 (чотирьох) років;

кваліфікаційну лікарську категорію за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

– асистента кафедри психіатрії, наркології та медичної психології – 1 посада;

– асистента кафедри функціональної і лабораторної діагностики – 1 посада;

– асистента кафедри хірургії № 1 з урологією, малоінвазивною хірургією імені Л.Я. Ковальчука – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати повну вищу освіту відповідно напрямку підготовки: магістр або спеціаліст, науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук;

стаж науково-педагогічної роботи не вимагається;

кваліфікаційну лікарську категорію або сертифікат лікара-спеціаліста за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– доцента закладу вищої освіти кафедри загальної хімії – 1 посада;

– доцента закладу вищої освіти кафедри управління та економіки фармації з технологією ліків – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук або вчене звання доцента чи старшого дослідника (старшого наукового співробітника);

стаж науково-педагогічної роботи не менше 4 (чотирьох) років;

кваліфікаційну лікарську категорію за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

– асистента кафедри фармацевтичної хімії – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати повну вищу освіту відповідно напрямку підготовки: магістр або спеціаліст; науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук;

стаж науково-педагогічної роботи не вимагається.

НА СТОМАТОЛОГІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– завідувача кафедри ортопедичної стоматології – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук, та/або вчене звання доцента чи професора відповідно до профілю кафедри;

стаж науково-педагогічної роботи не менше 5 (п'яти) років;

вищу (першу) кваліфікаційну лікарську категорію за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

– професора закладу вищої освіти кафедри дитячої стоматології – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук, та/або вчене звання доцента чи професора;

стаж науково-педагогічної роботи не менше 9 (дев'яти) років;

вищу (першу) кваліфікаційну лікарську категорію за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ:

– завідувача кафедри вищої медсестринської освіти, догляду за хворими та клінічної імунології – 1 посада.

Вимоги до претендентів: повинен мати науковий ступінь кандидата наук (доктора філософії) чи доктора наук, та/або вчене звання доцента чи професора відповідно до профілю кафедри;

стаж науково-педагогічної роботи не менше 5 (п'яти) років;

вищу (першу) кваліфікаційну категорію за спеціальністю, що відповідає профілю клініки.

Термін подачі документів – один місяць з дня оголошення.

Звертатися:
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
Тернопільський
національний медичний
університет
імені І.Я. Горбачевського
МОЗ України,
відділ кадрів, тел. 52-14-64.

Вічна пам'ять

17.01.1952 – 29.01.2024

Ректорат, профком, працівники та студенти ТНМУ імені Івана Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті доцента кафедри хірургічної стоматології

Леоніда Миколайовича СКАКУНА

та висловлюють щирі співчуття рідним і близьким покійного.

Відповіді на сканворд, вміщений у № 2 (595), 2024 р.

1. Запорожан. 2. «Людина». 3. Шульгай. 4. Каїн. 5. Шарко. 6.Руанда. 7. Аероліт. 8. Агата. 9. Дерево. 10. «Азов». 11. Ліана. 12. Желе. 13. Ера. 14. Ар. 15. Нога. 16. Лаз. 17. Гуда. 18. Ара. 19. Кіто. 20. Став. 21. Корм. 22. Гасюк. 23. Гра. 24. Гай. 25. Йот. 26. Гі. 27. Арт. 28. Сір. 29. Марчук. 30. Грип. 31. Свистун. 32. Швед. 33. Пшоно. 34. Небо. 35. Інга. 36. Тибон. 37. Бавовна. 38. Нирка. 39. Бі. 40. Ас. 41. Біб. 42. Навар. 43. Ір. 44. Дрон. 45. «Дні». 46. ОСКІ. 47. Юм. 48. Брамс. 49. Армада. 50. МОК. 51. Щириця. 52. Хо. 53. Слабий. 54. Кліщ.

Відповіді у наступному числі газети
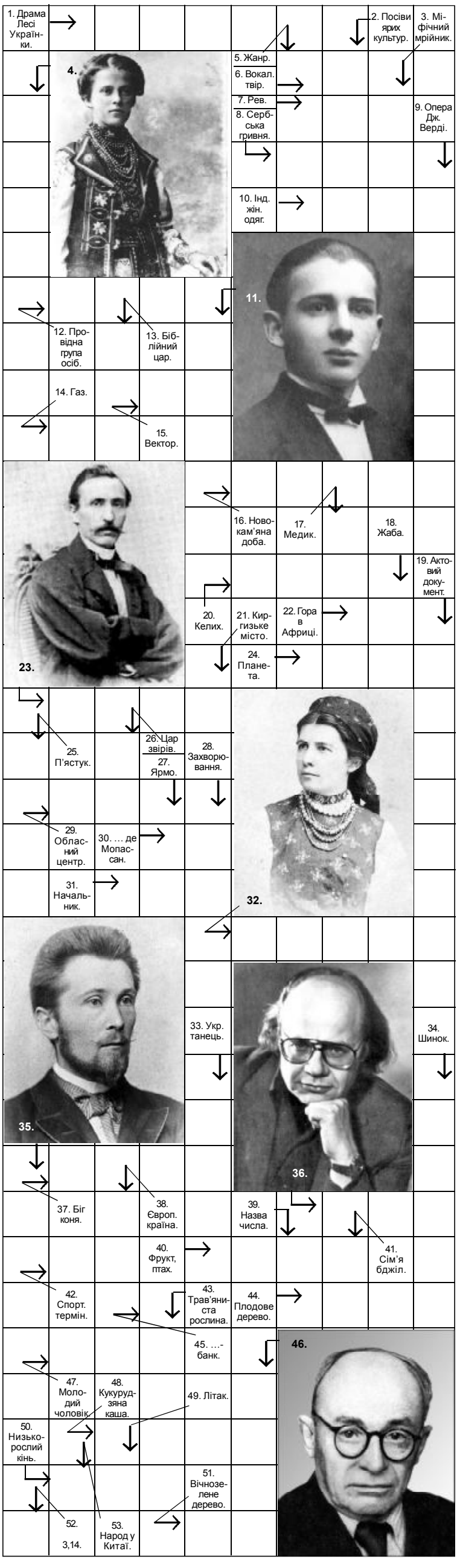
СКАНВОРД